

Pogovor z Jožetom Šlandrom

Gospodarstvo je preobremenjeno

Poceni demagogija je obljubljal ljudem, da bosta demokracija in tržno gospodarstvo v hipu rešila slovenske ekonomske probleme

Ob koncu februarja smo zaposleni v gospodarstvu na zborih volilcev dajali podporo predlaganim kandidatom za zbor združenega dela družbenopolitičnih skupnosti. Med kandidati za zbor združenega dela Skupščine RS je tudi dipl. ing. Jože Šlander, ki kandidira v drugi volilni enoti Slovenije, v kateri bosta izvoljena dva delegata, ki bosta v republiškem zboru združenega dela zastopala slovensko industrijo in rudarstvo.

V našem podjetju je tov. Jože Šlander najbrž dobil zadostno podporo, da bo uvrščen med kandidate, ki jih bomo v četrtek, 12. aprila 1990, na volitvah izbirali za delegate. Ker obstaja možnost, da bo tov. Šlander v 2. volilni enoti tudi izvoljen, smo mu v imenu bralcev časopisa Litostroj in v smislu predvolilnega boja postavili štiri (ne)prijetna vprašanja na katera je takole odgovoril:

V slovenski industriji in rudarstvu je zaposlena pretežna večina slovenskih delavcev, ki se prav sedaj v času reform borijo za obstoj slovenske industrije. Kako si vi v širšem smislu predstavljate razvoj slovenske industrije?

Sedaj smo v obdobju prehoda iz samoupravnega sistema dogovorne ekonomije, ki se je pokazal za neuspešnega, v različico tržnega sistema s preskrbo kapitalsko-lastniške komponente v upravljanju. Prehod je silovit, neprogramiran in nenadzorovan, kar sovпада z globoko gospodarsko krizo, ki je prehod tudi povzročila. Predvsem večja podjetja z visokimi vezanimi sredstvi, dolgimi roki obračanja, ki jim je sistem odtujil kapital in ga koncentriral v bankah in družbenopolitičnih skupnostih ter ga plasiral nazaj kot kredite, za prilagoditev novim pogojem nimajo niti možnosti niti časa.

Ce dodamo k temu še velikansko prelivanje sredstev od neto izvoznikov, potem je slika popolna. To so praviloma podjetja, ki imajo nekaj lastnega znanja, ki predstavljajo večji del slovenske industrije, ki pomenijo jedro slovenskega izvoza in zaposlujejo velik del slovenskega delavstva. Ta del industrije ima nakopičenih tudi največ podedovanih problemov starega sistema, katerih se mora razbremeniti, da bo lahko uspešen v tržni tekmi.

Prav je sicer, da podpiramo zasebno in drugo pobudo pri ustanavljanju malih podjetij, saj ni dvoma, da so iz mnogih razlogov potrebna, vendar ni na mestu evforija, da je

potrebno veliko industrijo pustiti propasti, ker bodo praznino zapolnili majhni. Poceni demagogija je obljubljal ljudem, da bosta demokracija in tržno gospodarstvo v hipu rešila slovenske ekonomske probleme. Ta pot bo dolga in težka. Uspešni bomo samo, če bo ekonomska politika uravnotežena v podpori perspektivnim industrijam, da se prilagodijo, in nastajanju novih manjših podjetij. Gospodarska samostojnost Slovenije mora biti tolikšna, da nam bo omogočala voditi nacionalno ekonomsko politiko in preprečevati večje negativne učinke zveznih ukrepov in nestabilizacijskega obnašanja ostalih republik. Slovensko gospodarstvo se mora še bolj odpirati svetu z vlaganjem tujih družb, vendar ne za vsako ceno in naivno. Vsekakor pa bo potrebno rešiti vprašanje lastništva nad družbenimi podjetji.

Predvsem vodilni delavci smo razpeti med delom managerja ter lastnika, pravzaprav pa nismo ne eno ne drugo. To povzroča nesporazume in tudi neučinkovitost.

Kaj menite o prekomernih obremenitvah gospodarstva in kakšni so vaši predlogi za pravičnejšo delitev ustvarjenih dobrin?

Gospodarstvo je gotovo preobremenjeno, kar nas še dodatno osiromašuje in dela nekonkurenčne na svetovnem trgu. Vse oblike države, od občinske dalje, so se preveč razrasle, zato pozdravljam iniciative zbornice, republiške in zvezne vlade, da bodo radikalneje zmanjšale porabo. Gospodarstvo ne more biti

zadnje pri delitvi, vsa nadstavba je na koncu koncev odvisna le od njegovega zdravja, trdnosti. Pritiski družbene režije ne bodo izboljšali njenega položaja, temveč ustvarjali jez med obema deloma družbe, za pravičen sistem pa je potreben argumentiran dogovor.

Posledice neuspešne dogovorne ekonomije se v slovenski industriji danes kažejo v številnih stečajih oziroma možnostih, da se zrušijo stebri slovenskega gospodarstva. Kako vi gledate na ta pojav oz. kaj predlagate gospodarstvu in vladi, da ne pride do katastrofe?

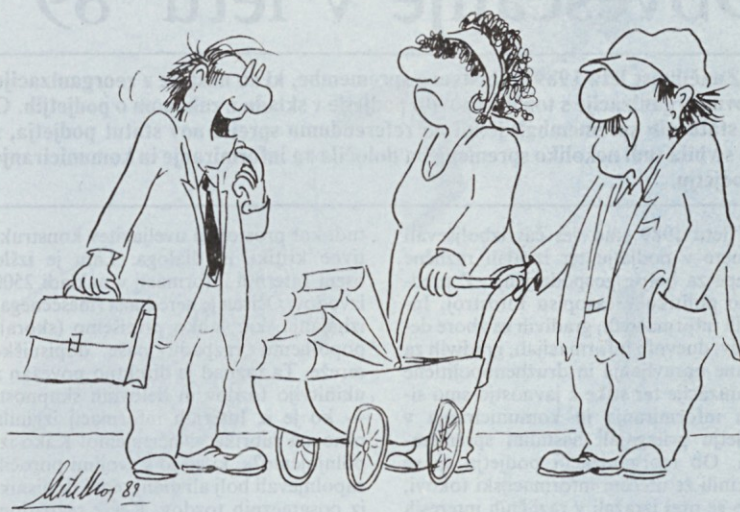
Moti me poceni predvolilna demagogija kvazi gospodarskih strokovnjakov, ki vedo, kaj bi morali v gospodarstvu prelomiti. Odras takšne evforije so marsikje tudi stečajni postopki podjetij, ki bi z manjšo pomočjo bank preživela. Takšni stečaji so odraz neobljudanja položaja,

ne pa način urejanja nekopičenih problemov, razen seveda tam, kjer perspektive resnično ni. Aktivnosti Izvršnega sveta Slovenije pri reševanju problemov velikih sistemov ne pomenijo nič drugega kot formiranje potrebnega osnovnega kapitala podjetij, da v kapitalnem sistemu lahko sploh poslujejo, zato te iniciative močno podpiram. Preteklo leto so na račun industrije izvedli akumulacijo kapitala banke in v zadnjem obdobju trgovina, zato je prav, da družba minimalne delovne pogoje omogoči tudi veliki industriji, da bo

(Nadaljevanje na str. 2)

Sodobne skrbi

Kako bister otročiček! In v katero stranko ga boste vpisali?

Delavski svet podjetja

Na noževi konici

Že kar daljše časovno obdobje so javni nastopi našega generalnega direktorja v pretežni meri posvečeni zmerno optimističnemu prepričevanju, da naš dejanski položaj ter finančno stanje ni tako slabo kot izgleda in, da se bodo v doglednem času vremena še bolj zjasnila. Razumljivo je, da so bila v to smer naperjena tudi njegova pojasnila ter informacije delegatom na redni seji delavskega sveta podjetja, ki je bila 8. marca letos. Seja je bila namreč sklicana ravno v času, ko se je nad Litostroj vse bolj poveznila groza mogočega bližnjega stečaja. Znan je bil tudi že datum — 16. marec, do katerega bi moral Litostroj deblokirati svoj žiro račun, kar bi ga edino lahko rešilo pred stečajnim postopkom, kot predvidevajo to zadevni predpisi.

Kritičnost našega položaja je še prispevala k temu, da so delegati pozorno in razumevajoče poslušali pojasnila in obete Jožeta Šlandra. Jasno je, da ni prikrival težkega položaja v katerem se nahajamo, vendar pa ni mogel mimo tega, da v tem nismo nikakršna izjema tako v panogi kot tudi ne v celotnem gospodarstvu. Čeprav to ni nikakršno opravičilo, pa vsaj kaže na precejšnjo objektivno pogojenost težav, katerim očitno botruje najnovejša gospodarska politika Jugoslavije. Kot podjetje, katerega velik del proizvodnje je namenjen izvozu, pa smo še dodatno prizadeti zaradi približno 30-odstotno precejšenega tečaja dinarja. Za toliko odstotkov prilivov namreč izgubljamo pri vsakem izvoznem poslu.

Poudaril pa je, da smo kljub pomankanju posluha (in razuma) za naše težave uspeli v kratkem času zmanjšati blokado žiro računa iz preko štirih milijonov dolarjev na en milijon, še pred kritičnim datumom pa je predvidel deblokado žiro računa in to z lastnimi sredstvi — s plačili poslova, ki smo jih že izvršili. In res, kot zdaj že vemo, smo se uspeli pravočasno deblokirati.

Seveda pa to ne pomeni konca težav z likvidacijo. Že v letošnjem letu bomo potrebovali precejšnja sredstva s katerimi bomo poizkušali spraviti likvidnost Litostroja na soliden nivo. Sredstva bomo razen iz rednih poslov pridobivali še na več načinov in iz različnih drugih virov: razvojni sklad republike, prodaja obveznic, prodaja našega dela Nastanitvenega centra, odprodaja litostrojških stanovanj (katerih ne zasedajo več naši delavci) ... Nikakor pa ne pride v poštev odprodaja počitniških domov v Fiesi in na Soriški planini, kot se v zadnjem času govori po podjetju.

Zadeve se jasniijo in premikajo na bolje tudi na poslovnem in proizvodnem področju. Generalni direktor je ponovno zagotovil, da letos z naročili ne bo težav in da jih bomo imeli dovolj.

Omenil je tako posel v Pakistanu v vrednosti 50 milijonov dolarjev (Čazma — posel financira Nemčija), savsko verigo, kjer se očitno tudi nekaj premika v za nas ugodni smeri, program Industrijske opreme se dogovarja za obsežnejše naročilo s Sovjetsko zvezo in tudi TVN, ki je bil še pred nedavnega v zelo težkem položaju se dogovarja o prodaji svojih proizvodov s Francijo, Nemčijo, Iranom, Sovjetsko zvezo ...

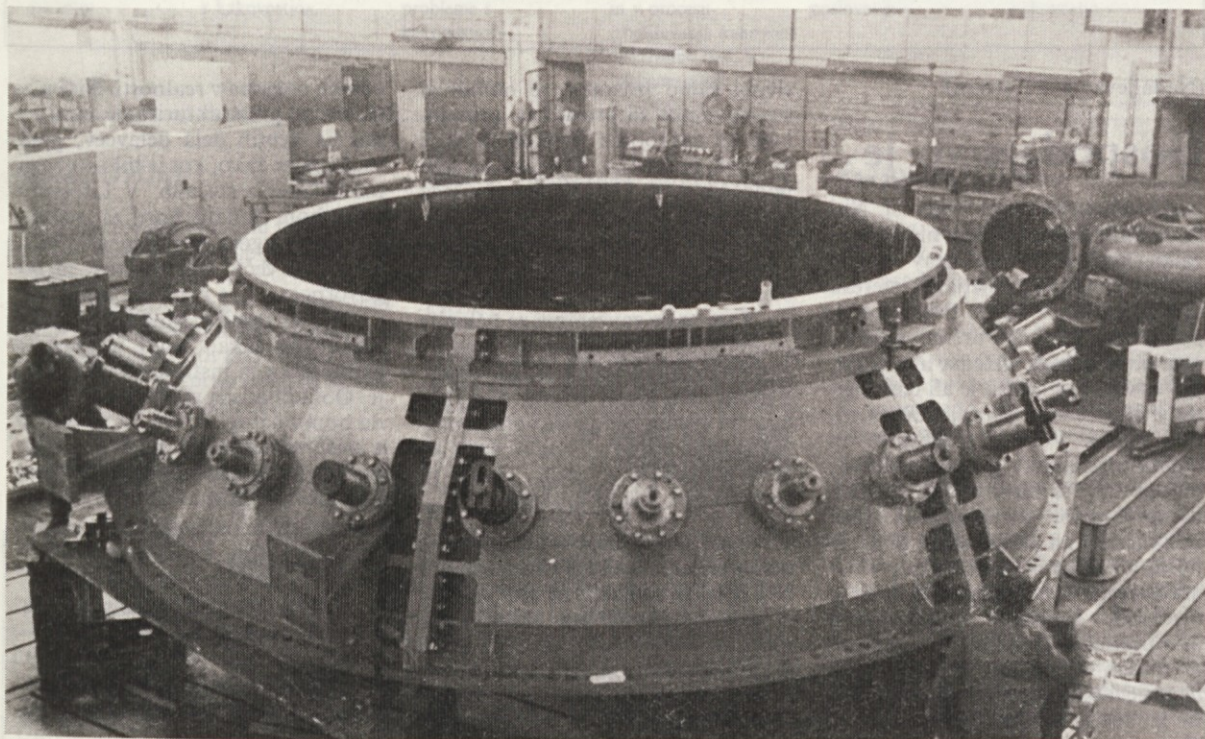
Zasedenost z delom, kar je bilo že nekaj časa kamen spotike, se je že do sedaj bistveno izboljšala, tekom leta pa lahko računamo še na večjo zasedenost naših strojnih in človeških zmogljivosti. Kljub temu pa ne moremo pričakovati enakomerne in polne zasedenosti celotnega podjetja skozi vse leto — ta bo pač nihala v odvisnosti od pogodbenih rokov in zahtev proizvodnega procesa.

Litostroj tudi še naprej uspešno nadaljuje svoja prizadevanja za sodelovanje s tujimi partnerji. Tako smo v zadnjem času postali solastnik avstrijske firme Sateko ZPS (lastniki 10 % delnic). Omeniti pa velja tudi solastništvo z ustrežno finančno udeležbo pri ZPS-Industria in pri jugoslovanski poslovni skupnosti INGRA.

Vse obljube o boljši prihodnosti Litostroja pa ne morejo mimo osebnih dohodkov Litostrojčanov, ki s svojo višino lahko zadovoljujejo le redke, če sploh koga. Tega se zaveda tudi generalni direktor, ki sicer ni tvegal preveč optimističnih obljub, saj je zakon glede plač trenutno povsem jase in strog. Trenutno lahko še največ pričakujemo od obljube o razbremenitvi gospodarstva. Razmerje med neto plačami in prispevki, ki je (preko) 1 : 1 je postalo povsem nevzdržno in popolnoma skregano z zdravim razumom. Razbremenitev gospodarstva bi v veliki meri olajšala tako položaj Litostroja kot tudi Litostrojčanov, katerim bi se vsaj delček razbremenjenih sredstev (upajmo) zdrsnil v prazne žepe v obliki spodobnejših plač.

t.š.

HE Vrhovo

Montaža prvega vodilnika za HE Vrhovo v programu HEO. Več o delih in poteku gradnje HE Vrhovo in našem deležu pri tem boste lahko v obliki reportaže brali v naslednjem časopisu (Foto: t.š.)

Uresničevanje programske zasnove in uredniške politike časopisa Litostroj

Obveščanje v letu '89

Značilnost leta 1989 so bistvene spremembe, ki so nastale z reorganizacijo delovne organizacije s tozdi v enovito podjetje v skladu z zakonom o podjetjih. O teh statusnih spremembah je bil na referendumu sprejet nov statut podjetja, s tem so bila tudi nekoliko spremenjena določila za informiranje in komuniciranje v podjetju.

V letu 1989 smo ves čas izboljševali razmere v podjetju ter izvajali različne ukrepe za boljše gospodarjenje. Z uredniško politiko v časopisu Litostroj, Internih informacijah, gradivih za zbere delavcev, dnevnih informacijah, gradivih za organe upravljanja in družbenopolitične organizacije ter stike z javnostjo smo sistem informiranja in komuniciranja v podjetju prilagajali nastalim spremembam. Ob reorganizaciji podjetja so se prekinili že utečeni informacijski tokovi, ki so se prej izražali v različnih interesih tozdogov in usklajevanju le-teh na nivoju delovne organizacije. Sedanje organizacijske enote imajo organizacijsko in vsebinsko popolnoma drugačen značaj tudi v pogledu notranjega komuniciranja, ki je bolj usmerjeno v funkcionalno izvajanje poslovnoproizvodnega procesa in ne več v vsesplošno samoupravno odločanje o vseh bistvenih zadevah. To pa pomeni, da je v novih organizacijskih enotah vse manj splošnega in samoupravnega komuniciranja in da prevladuje pretežno poslovno komuniciranje, ki pa je dokaj nedostopno in zaprtlo za prenašanje oziroma posredovanje preko sredstev obveščanja v podjetju. Obljubljeni projekt poslovno-informacijskega sistema v podjetju, ki bi bil vir podatkov in informacij za objavo v sredstvih obveščanja podjetja, pa zaenkrat še ni zaživel.

Tako smo pri uresničevanju uredniške politike in pri pripravi informacij za sredstva obveščanja v podjetju precej omejeni, saj so po reorganizaciji podjetja usahnili številni viri informacij. Tudi vodstveni in vodilni delavci kot nosilci informacij ter strokovne službe v organizacijskih enotah ne čutijo prave odgovornosti za obveščanje delavcev, zato je pretok pravočasnih, objektivnih, popolnih in razumljivih informacij šibak.

Številne pomembne informacije za delo, splošno obveščenost in delo organov upravljanja ostajajo večkrat nedostopne ali pa nosilci informacij ne čutijo potrebe in dolžnosti za njihovo posredovanje in objavo.

Nujno je, da čimprej zaživi poslovno-informacijski sistem v podjetju (kot vir podatkov in informacij) ter da nosilci informacij spremenijo svoj odnos do obveščanja delavcev, saj bodo le-ti, če bodo pravočasno in objektivno obveščeni, lažje in odgovorneje opravljali svoja dela in naloge, bolje se bodo počutili, saj bodo seznanjeni s posamičnimi in skupnimi cilji v podjetju.

V letu 1989 smo kot redne — mesečne informativno naravnane publikacije izdajali: časopis Litostroj, Interne informacije, občasne dnevne informacije, gradiva za zbere delavcev, samoupravne organe in DPO ter Kulturni kašipot.

Časopis Litostroj

V letu 1989 smo izdali 11 števk časopisa. Obseg posameznih števk je variiral od 8 do 12 strani. Manjši obseg časopisa v letošnjem letu lahko pripišemo tudi že uvodoma poudarjenemu skoraj popolnemu pomanjkanju medijske zavesti večine tistih, ki informacije imajo, pa jih neradi ali pa sploh ne posredujejo naprej, kot so pravzaprav dolžni.

Kljub temu pa lahko ugotovimo, da so bili časopisi v letošnjem letu vsebinsko in informativno bogati in pestri. Ob primerjavi vsebine časopisov z njegovo vsebinsko zasnovo, ki nas vodi in usmerja pri delu, ugotavljamo, da smo v glavnem v zadostni meri pokrivali vsa področja življenja in dela v Litostroju. Poudariti moramo, da je bilo letos še očitneje čutiti pomanjšanje števila dopisnikov — na kar smo opozarjali že v letu 1988. Osip dopisnikov, ki so v vsem času obstoja časopisa s prispevki z različnih področij strokovno, pa tudi polemično in angažirano obravnavali dogajanje v Litostroju (s tem pa veliko prispevali k boljši kvaliteti časopisa) skupaj s slabim pretokom informacij povzroča težave pa tudi nezadovoljstvo, saj zgolj uredništvo vsega tako strokovno kot tudi drugače ne more pokrivati.

Ves trud in prizadevanja, da bi prebili to informacijsko blokado in inercijo (dopisi, ustna dogovarjanja, prepričevanja, dva uvodnika v časopisu in kup drugih zapisov uredništva in uredniškega odbora ter pozivov) niso rodila nikakršnega uspeha.

Interne informacije

Vsebinsko naj bi pokrivala vsa področja dogajanja v Litostroju, namenjene pa so izključno naši interni uporabi. Kot takšne bi se še toliko bolj lahko uveljavile

tudi kot prostor za uveljavitev konstruktivne kritike in dialoga. Lani je izšlo osem Internih informacij v nakladi 2500 izvodov. Očitna je nerednost (mesečnega) izhajanja, kar lahko pripišemo (skoraj) popolnemu razpadu naše dopisniške mreže. Ta razpad je direktno povezan z ukinitvijo tozdogov in delovnih skupnosti — ko je iz Internih informacij izginila osnovna rubrika »Načrtujemo! Kako izpolnujemo?«, ki so jo s svojimi poročili zapolnjevali bolj ali manj redni dopisniki iz posameznih tozdogov. Ker z razpadom stare dopisniške mreže ni bila oblikovana nova — prilagojena novi organiziranosti, smo bili pri nastajanju posameznih številkov povsem prepuščeni naključnim iniciativam ali pa (redkeje) dobri volji posameznikov. Nekatere informacije, ki bi jih morali objavljati o poslovnem, proizvodnem in finančnem dogajanju in stanju v podjetju in v posameznih enotah, pa je bilo mogoče (običajno s precejšnjim časovnim zamikom in v precej splošnih obrisih) zaslediti le občasno v zapisnikih delavskega sveta in upravnega odbora.

Obetane in pričakovane boljše ter enostavnejše preglednosti nad tovrstnimi informacijami nam žal še ni uspelo zagotoviti.

Kulturni kašipot

V svojih 10. letošnjih številkah je v celoti pokrival kulturno življenje v Litostroju — obveščanje o raznovrstnih kulturnih prireditvah, prispevki o aktivnem udeleževanju Litostrojčanov na kulturnem področju (obvestila o razstavah, delu nekaterih sekcij...). Kulturni kašipot je tako kot pretekla leta tudi letos izhajal v nakladi 500 izvodov vse do konca leta, kljub temu, da smo se že v sredini leta dogovarjali o podvojitvi naklade — povišanju na 1000 izvodov, kar bi bilo nujno glede na število zaposlenih v Litostroju in hkrati ne bi pomembneje poviševalo stroškov (tako vsaj zagotavljajo v naši tiskarni).

• • •

Časopis, Interne informacije in Kulturni kašipot so le del našega sistema obveščanja. Dopolnjujemo ga še z občasnim dnevnimi informacijami (teh je do sedaj izšlo 10) — izdajamo jih po potrebi za celotno podjetje ali pa le za del podjetja, ter gradiva za zbere delavcev (število le-teh se je zaradi sprememb pri odločanju v letu 1989 bistveno zmanjšalo), gradiva za javne razprave, samoupravne organe, družbenopolitične organizacije, razne plakate, obvestila in drugo.

• • •

Poleg naštetega je bilo uredništvo zadolženo tudi za stike z javnostjo. Sem je spadalo tako redno spremljanje prispevkov o našem podjetju v sredstvih javnega obveščanja, kot tudi posredovanje pomembnih vesti o Litostroju ter dogajanju pri nas zunanjim sredstvom obveščanja.

Delovanje uredništva ter nastajanje in snovanje vseh naših informativnih izdaj je ves čas in redno spremljal uredniški odbor, ki je na svojih sejah obravnaval, ocenjeval in sproti načrtoval vse naše izdaje. Mnenja uredniškega odbora ter občasne kritike in pohvale delavcev so tudi edini viri, iz katerih lahko sklepamo za odziv, ki ga ima časopis ter ostalo med bralci. Kot takšne so kritike dobrodošle in produktivno vplivajo na naše delo, žal pa je takšen konstruktiven dialog še vedno velika redkost, lahko celo rečemo, da je pogostejši diskreditirajoč odnos, neargumentirane kritike, ki izvirajo iz neosnovane osebne prizadetosti posameznikov ali služb — funkcija tega pa je lahko le destruktivna in negativna.

Naj na koncu ponovno dodamo, da obveščanje ni samo sebi namen ter nepotrebno zapravljanje denarja, temveč nujen in produktiven sestavni del vsakega delovnega procesa oziroma sistema, ki stremi k uspešnosti in demokratičnosti. Od tu izvirata tudi velika odgovornost vseh, ki so vpleteni v sistem obveščanja. Ne zgolj tistih, ki obveščajo, temveč tudi tistih (morda v našem primeru celo v veliko večji meri), ki ne obveščajo in ki zaradi takšnih ali drugačnih objektivno-subjektivnih razlogov zavirajo in onemogočajo pretok informacij in njihov prodor v javnost.

Uredništvo

Vrste dreves in vrste viličarjev. Drevesa so pomlad že dočakala, viličarji pa kupcev še ne? (Foto: t.š.)

Zakaj tako?

Ko so na »svetlo« prišli statistični podatki o izplačanih OD za december 1989, sem se kot sindikalni poverjenik močno zamislil. Razmerja med gospodarstvom in negospodarstvom so vedno nelogična, lahko bi rekel celo žaljiva za vse delavce v gospodarstvu. Poglejmo, kakšni so bili OD v gospodarstvu in negospodarstvu od avgusta do decembra 1989:

Mesec	Gospodarstvo	Negospodarstvo	Indeks
avgust	945,20	1.164,70	1,2206
september	1.358,60	1.699,60	1,2509
oktober	2.126,40	2.815,50	1,3241
november	2.996,60	3.959,30	1,3213
december	3.669,30	4.955,70	1,3506

Seveda pa je bilo litostrojsko povprečje (z nadurami) za december 3.297,10 din, kar je za 11,3 % pod republiškim povprečjem v gospodarstvu. Najbolj šokantno pa je, da so si v negospodarstvu (šolstvo, zdravstvo, finance, prava...) izplačali kar za 35,06 % več kot v gospodarstvu. Pri njih je izobrazbena struktura zaposlenih seveda večja, a kljub temu se sprašujem, če je 35,06 % res realnih. Vidimo, da se razmerje v celem opazovanem obdobju veča in verjetno se je v januarju za neposredno proizvodnjo še poslabšalo. Seveda si v negospodarstvu izplačujejo plače med 1. — 10. v mesecu, a nobena statistika tega ne upošteva. Ob lanskoletni inflaciji so imeli tako tudi za 10 — 20 % realno še višje OD kot v organizacijah, kjer izplačujejo OD 15. v mesecu. Kdo bo potegnil voz iz blata? Učitelji, bolniške strežnice, operaterji v banki? Ali delavci v neposredni proizvodnji — gospodarstvu, ki edino »proizvaja« nov svež dohodek, ki se potem deli naprej?

Če pa pogledamo litostrojsko stanje, je to še bolj črno. Da bi Litostrojčan z višjo šolo v decembru zaslužil 4.955,70 din (kot je povprečje v negospodarstvu), bi moral imeti ob 27 % stimulaciji 356 točk ali 38 RR, z visoko šolo za 339 točk ali 37 RR. Generalnega direktorja in ostalo vodstvo prosim, naj pozorno prelista dokumente in našel bo »četico« izobraženih ljudi, ki jih plačuje manj kot je povprečje v negospodarstvu. Prosim, da mi ob tem ne govorite o trgu, tržnih zakonitostih in kar je še ostalih »modernih« izrazov! Ali delajo tržno v šolstvu, zdravstvu in predvsem v bankah? Ko bo enkrat res deloval trg, potem takih razlik ne bo smelo biti in jih tudi na zahodu ni (podatki so bili posredovani

na izobraževalnem seminarju za mentorje). Najbolj zanimivo pri tem pa je, če bi hotel Litostroj s plačami doseči povprečje negospodarstva, bi moral imeti kar 4.000 inženirjev s 356 točkami ali 38 RR. Upam, da veste, da so v povprečju za negospodarstvo zajete tudi snažilke, operaterji, medicinsko nižje osebje, vratarji in še »bataljon« nižje plačanih profilov, kar govori o tem, da v negospodarstvu cenijo znanje ali pa imajo sposobno vodstvo, ki zna »tožiti« na pravem mestu. Seveda imajo tudi bolj učinkovit sindikat in žalostno je, da sem tudi sam del našega neučinkovitega sindikata.

In kako so se v zadnjih letih večali prispevki od osebne dohodka:

Datum	Redno delo	Dodatno delo
1. 1. 1984	26,680	38,380
1. 1. 1985	28,140	39,460
1. 1. 1986	29,050	40,400
1. 1. 1987	31,580	42,330
1. 1. 1988	42,250	39,430
1. 1. 1989	42,140	39,590
1. 1. 1990	48,220	57,060

Kako zgovorna in v nebo vpijoča tabela! Za redno delo so se prispevki od leta 1984 povečali za 80,73 %, za dodatno delo pa za 83,95 %. Eden od vzrokov, zakaj take razlike v OD, so tudi tukaj in še kje drugje. Ali ste že slišali, da so se delavci v elektro-kovinski industriji zbrali in udarili po mizi in zahtevali svoj del »črnega« kruha? Ne, niso in verjetno ne bodo. Kako lepo so se organizirali v šolstvu in zdravstvu in preko sindikata dosegli vse in to prav vse!

Naš sindikat pa je v okviru tovarne sedaj nemočen. Pozitivno je le to, da smo dosegli, da so najnižje kategorije dobile dodatek za preživetje. Iluzorno pa je, da sindikat zahteva, kot je danes v modi; »Evropo zdaj«! S tako politiko na ravni cele republike lahko velja samo geslo »Včeraj, danes, jutri — Balkan«. In kje je 100 strokovnjakov, ki naj bi obogatili našo »bedno« izobrazbeno strukturo (obljuba generalnega direktorja). Seveda jih za plačo, ki je nižja od povprečja v negospodarstvu, lahko sredi sončnega dne iščemo z baterijo (tudi baterij v skladišču ni več).

Pa brez zamere!

Sindikalni poverjenik
Milan Svetelj

(Nadaljevanje s 1. strani)

Gospodarstvo je..

lahko dokazala svojo vitalnost. Niti banke niti trgovina se še niso dokazali na svetovnem trgu, prav tako ne hvaljena majhna podjetja. V interesu družbe je, da se odpre tisti del gospodarstva, ki nosi breme reform, ostankov starega sistema in odpiranja v svet. Vse ostalo je ali teoretiziranje ali poceni nabiranje točk v volilni tekmi. Velikih preobratov in naglih premikov v gospodarstvu ne more biti, je samo trdo delo. Bistvena sprememba, ki jo prinaša tržna konkurenca na kadrovskem področju, je v radikalnejših razlikah v nagrajevanju, v večji vlogi znanja, in v bistveno boljšem nagrajevanju ustvarjalnih strokovnih kadrov, predvsem vrhunskih. Te razlike v nagrajevanju morajo ljudi stimulirati k strokovnemu napredovanju, vlaganju v svoje znanje. Sedanji sistem, ko je plača približno enaka za tistega, ki ustvarja, in tistega, ki je v

službi samo prisoten, je oblikoval strokovnjake za prosti čas, primanju pa sposobnih strokovnih ljudi na vseh področjih. Premiki na tem področju pa so ključ učinkovitejšega poslovanja podjetij.

Do tega pa bo kolektive privedla neusmiljena tržna tekma in prevzem odgovornosti podjetij za svojo usodo. Zato se ne zavzemam za učenje podjetij, temveč nasprotno, prav je, da smo prisiljeni v eksistenčno bitko. Vendar nam mora ta država in ekonomski sistem omogočiti enakopraven start in ugotovili bomo, da je veliko gospodarstvo bolj žilavo in sposobnejše, kot si mislimo.

Največ glasov med volilci utegnete dobiti verjetno med Litostrojčani. Kaj bi jim lahko obljubili za naprej?

Na kandidaturo sem pristal z namenom v najvišjem skupščinskem organu predstavljati realne interese razvojno in v svet usmerjene industrije, preprečiti morebitne manipulacije z gospodarstvom in po svojih močeh vplivati na gospodarsko politiko s prisotnostjo vizije, vendar z

obema nogama v realnosti. Nisem za to, da se prestrukturiranje lomi samo na hrbtih dela delavcev, predvsem pa ne tako, kot je bilo storjeno pri nekaterih stečajih. V Litostroju pa se bom še dalje boril za vsaj minimalne pogoje normalnega poslovanja, za večjo učinkovitost in odgovornost ter za razvojne usmeritve.

Delo na resnični sanaciji nas pravzaprav še čaka, zanj ustvarjamo ekonomske in institucionalne pogoje. Obljubljati pa razen, prepričanja, da bomo nalogi kos in da verjamem v naše možnosti za postanemo sodobno in uspešno podjetje, ne morem ničesar. Bilo bi neresno, ali ne?!

AFORIZMI

Težko je ujeti pravo smer, ko je toliko ovinkov!

Človeka smo postavili v samo središče. Enako daleč je od ene do druge plače.

P. Srečković

»Kakovost je zastonj« — P. B. Crosby

Tabela za ocenjevanje kakovosti

Tabela je podana kot pripomoček za merjenje stanja v različnih dejavnostih na področju kakovosti. Ne gre za preprosto poročanje o stanju, temveč je njen namen spodbuditi tiste, ki so zastali. Ko ljudje enkrat spoznajo in priznajo stanje, v katerem so, ga nikoli ni težko izboljšati. Nesreča je v tem, da ga le redki med nami odkrito priznajo. Čar tabele je v tem, da za njeno uporabo ne potrebujete strokovnega znanja o kakovosti. Vse, kar morate vedeti, je, kaj se dogaja v podjetju. Če tega ne veste, potem je problem drugje. Tabela in vsebina članka sta povzeti iz knjige P. B. Crosby »Kakovost je zastonj«.

Tabela je razdeljena v pet razvojnih stopenj po zrelosti, katerih kratke vsebine so podane v nadaljevanju članka. Vsaka stopnja je določena s šestimi kategorijami, v katerih so opisi stanj, s katerimi primerjate svoje izkušnje in tako izpolnite matriko. Za vsako izmed šestih primerjalnih kategorij odključajte tisto, za katero menite, da je naše poslovanje. Vsaki stopnji je dana točkovna vrednost v odvisnosti od njene pozicije. Ena točka za odključano kategorijo na stopnji negotovosti, dve točki za vsako kljukico na stopnji prebujanja in tako naprej. Največji možni rezultat je trideset. Vse to prepoznavanje lahko izpeljete brez vznemirjanja in ne da bi kdorkoli drug vedel za to. Celo če boste zaradi lastnega ponosa nekoliko precenili točno stanje, ga boste običajno precenili za eno stopnjo, razen če hočete samega sebe popolnoma preslepiti. Če se izkažete s tridesetimi točkami, organizirajte slavnostno kosilo in pozabite na vso stvar.

Kategorije	I. Stopnja Negotovost	II. Stopnja Prebujanje	III. Stopnja Razsvetljevanje	IV. Stopnja Modrost	V. Stopnja Prepričanje
Razumevanje in odnos vodilnih delavcev	Ne razumejo kakovost kot orodje vodilnih delavcev. Običajno krivijo službo za kakovost za »probleme kakovosti«.	Spoznavajo, da je vodenje kakovosti koristno, toda niso še pripravljeni vložiti denarja in časa za uresničitev vsega.	Ob izvajanju programa za izboljšanje kakovosti se naučijo več o vodenju kakovosti; vedno bolj podpirajo in pomagajo.	Sodelujejo. Razumejo velike možnosti, ki jih nudi vodenje kakovosti. Spoznavajo svojo osebno vlogo v nadaljnjih prizadevanjih.	Prepričani so, da je vodenje kakovosti bistveni del poslovnega sistema.
Organiziranost službe za kakovost	Služba za kakovost je skrita v proizvodnji ali v tehnološki službi. Inšpekcija verjetno ni del službe. Poudarek na ocenah kakovosti in sortiranju.	Imenovan je močnejši vodja službe za kakovost, toda glavni poudarek je še vedno na ocenjevanju kakovosti in izboljšanju izdelka. Še vedno je del proizvodnje, lahko pa tudi drugeje.	Služba za kakovost poroča najvišjemu vodstvu, vse ocene kakovosti so vključene in vodja za kakovost ima vpliv na vodenje podjetja.	Vodja za kakovost je eden izmed vodilnih delavcev v podjetju; učinkovito poročanje o stanju in ukrepi za preventivo. Vključena je v odnose s kupci in v posebne delovne naloge.	Vodja za kakovost je član kolegijskega poslovnega organa. Preprečevanje je poglavitna skrb. Kakovost je vodilna misel.
Reševanje problemov	S problemi se spopadajo, ko se le-ti pojavijo; ni odločitev, neprimerne opredelitve; veliko tarnanja in obtožb.	Oblikujejo se teami za reševanje večjih problemov. Ne zavzemajo se za dolgoročne rešitve.	Poti za dogovarjanje o korektivnih akcijah so odprte. Probleme odkrito obravnavajo in rešujejo na urejen, dogovorjen način.	Probleme odkrivajo v zgodnji fazi razvoja. V vseh poslovnih funkcijah sprejemajo predloge in izboljšave.	Razen v najbolj izjemnih primerih probleme preprečujejo.
Stroški kakovosti v % od prodaje	V poročilih: neznani Dejanski: 20 %	V poročilih: 3 % Dejanski: 20 %	V poročilih: 8 % Dejanski: 12 %	V poročilih: 6,5 % Dejanski: 8 %	V poročilih: 2,5 % Dejanski: 2,5 %
Ukrepi za izboljšanje kakovosti	Ni organiziranih aktivnosti. Ni razumevanja za take aktivnosti.	Poskušajo z očitno »motivacijskimi« kratkoročnimi prizadevanji.	Začetek reševanja problemov s sistemskimi pristopi in polnim razumevanjem.	Nadaljevanje sistematskega dela in začetek izvajanja »programa zagotovitve kakovosti«.	Izboljševanje kakovosti je redna in stalna dejavnost.
Skupna ocena stanja kakovosti v podjetju	»Ne vemo, zakaj imamo probleme s kakovostjo«.	»Ali je res treba, da imamo vedno probleme s kakovostjo?«	»Z aktivnim sodelovanjem vodstva in v procesu izboljševanja kakovosti odkrivamo in rešujemo svoje probleme.«	»Preprečevanje napak je utečeni del našega poslovanja.«	»Mi vemo, zakaj nimamo problemov s kakovostjo.«

NEGOTOVOST

V *negotovosti* prav nič ne dojemajo kakovosti kot orodje poslovnih delavcev. Vodilni delavci nimajo pojma o kakovosti kot učinkovitem sredstvu za poslovanje. Delavci v fazi *negotovosti* radi krivijo službo za kakovost za vse probleme, ki se pojavijo v zvezi s kakovostjo.

Negotovost živi v sedanjosti. Vsi si predstavljajo, da morajo storiti vse, kar je potrebno, da bi našli in rešili današnji problem in ob tem prepričajo jutri samemu sebi. Podjetja v obdobju *negotovosti* vedo, da imajo probleme, toda ne vedo zakaj. Vsak problem obravnavajo kot enkratni problem, čeprav so se z njim srečali že prej. Rajši sprašujejo, »kdo« je, namesto »kaj« je vzrok težavam. Ukrepi običajno pripravijo prostor za naslednji problem. Če je problem takšen, da se odpravi s pisnim potr-

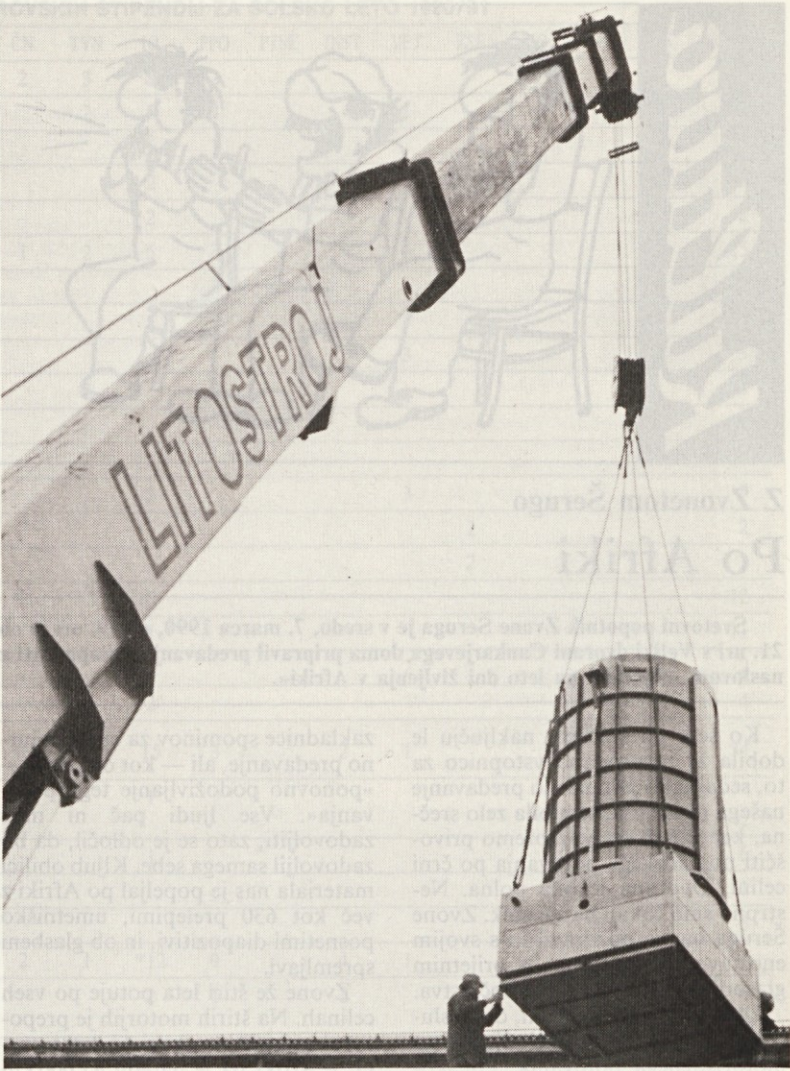
čina je razočarana zaradi obsega energije, ki je potrebna za nadaljnje delo. Toda prihodnosti ni, je samo današnji dan.

PREBUJANJE

Negotovost ne pozna prihodnosti in jo ne vznemirja. *Prebujanje* se v resnici boji zavezovanja za prihodnost. Obedve ne storita nič, vendar zaradi različnih razlogov. Rezultat je enak. Vodilni pogosto govorijo, da želijo začeti uresničevati program za izboljšanje kakovosti, vendar želijo počakati še toliko časa, dokler se nekaj problemov ne razčisti. Poslovno vodstvo začena spoznavati, da vodenje kakovosti lahko pomaga, vendar ni pripravljeno vložiti dovolj časa in denarja za njeno uresničitev. Stopnja *prebujanja* je bolj prijetna, vendar ne prinaša nič manj razočaranj. V tej fazi sicer začne delovati čarovnija, ki se imenuje motivacija,

vendar so njeni učinki kratkoročni. Ko je navdušenje mimo, je mogoča vrnitev v staro stanje. Ljudje na stopnji *prebujanja* se še niso dovolj zavedli spoznanja, da vodenje kakovosti vsebuje več kot poznavanje tehničnih vidikov izdelka. Vendar na tej stopnji pogosteje opravljajo kontrolo kakovosti in probleme odkrivajo v zgodnejših fazah proizvodnega cikla. To nekoliko znižuje stroške popravil in hkrati dopušča več časa za reševanje problemov. Stalne probleme evidentirajo in razdelijo timom v obdelavo, čeprav je glavna pozornost še vedno usmerjena k nadaljevanju proizvodnje. Timi, ki se spopadajo s problemi, dosežejo precej, vendar je njihov domet omejen na bližnjo prihodnost. O daljnosežnih rešitvah resno ne razmišljajo.

Ko prvič izračunajo stroške kakovosti, v izračun preprosto ne vključijo vsega, kar bi morali vključiti. Zato so dobljeni stroški kakovosti zelo majhni, približno ena šestina vseh stroškov, ki v resnici obstajajo. Tak izračun pogosto prepriča vse, da stanje le ni tako slabo, kot se zdi, kajti »to lahko dokažemo s številkami«. Vendar slepijo sami sebe, kar bodo ugotovili mnogo pozneje. Sedaj preprosto ne dojemajo, da imajo stroški kakovosti le malo skupnega z delovanjem službe za kakovost in da največje prihranke lahko dosežemo prav na področju zunaj proizvodnje.

NOVA OPREMA KALILNICE

Proti koncu februarja so delavci VET pričeli montirati novo opremo za termično obdelavo v kalilnici programa IO. To novo opremo sestavljata dve jamski peči in kad za razmastitev.

Do prednedavnega smo imeli v kalilnici le eno peč nemškega proizvajalca Degusse, ki pa ni bila več kos vsem potrebam Litostroja. Novi peči, ki sta po dimenzijah enaki dosedanjim, pomenita predvsem razširitev zmogljivosti naše termične obdelave.

Kad za razmastitev pa predstavlja v primerjavi z našim dosedanjim načinom dela izboljšavo. V tej kadi se bodo naši proizvodi pred termično obdelavo razmastili, očistili ter osušili. Do sedaj smo vse to opravljali ročno.

Novo opremo so v celoti izdelali v podjetju Rade Končar, naši strokovnjaki pa so jo uspešno vgradili v dosedanje opremo proizvajalca Degusse, tako da vse peči delujejo paralelno — ločeno ali pa istočasno, glede na potrebe proizvodnega procesa. S tem smo se izognili uvozu dodatne elektronske opreme iz Nemčije.

Vsa dela okoli montaže in priprave nove opreme za obratovanje opravljajo naši delavci ob nadzoru strokovnjakov Rada Končarja in Degusse. Če se bo vse odvijalo po predvidevanjih, naj bi obe peči in kad pričeli uporabljati proti koncu meseca maja.

t.š.

kot kdajkoli prej zagotoviti podporo vodenju kakovosti. Izobraziti je treba vodstvene delavce na vseh ravneh.

Na čelu gibanja za izboljšanje kakovosti je zdaj uradno postavljena delovna skupina za izboljšanje kakovosti, ki ji ne predseduje direktor za kakovost, ampak nekdo drug. Skupina si vzame toliko časa, kolikor je potrebno, da bo razumela vsebino in namen vsake faze, še preden jo pože v tek. Njihov cilj je vzpostaviti sistem in pripravljenost za kakovost, ki bo trajala dolgo časa.

Stroški kakovosti bodo zdaj prvič dobro ovrednoteni. Pri računanju bo še vedno manjkala tretjina stroškov, vendar bo dosežena dovolj primerna ocena, ki bo pokazala, na katerih področjih je treba stroške znižati. Na stopnji *razsvetljenja* še nastajajo problemi, in tako bo še nekaj časa. Vendar delovna skupina za kakovost zdaj zanesljivo čuti, da je na koncu predora prav zares svetloba in ne luči vlaka, ki jim drvi nasproti.

MODROST

Modrost mora biti res modra, da bi spoznala, da so potrebna leta, preden se doseže pravo in dolgotrajno izboljšanje. Ljudje na stopnji *modrosti* aktivno sodelujejo v celotnem programu. Tisti, in takih ni veliko, ki so že globoko prodrli v to stopnjo, se kar naenkrat sprašujejo, zakaj so imeli vse te probleme in zakaj je služba za kakovost vedno živela svoje življenje. Stvari se v glavnem odvijajo mirno. Ko se pojavijo problemi, jih obdelajo in problemov ni več. To je stanje, ki si ga prizadeva doseči vsaka politična oblast v svojem mandatu, pa ga običajno ne doseže, ker ji zmanjka časa.

Pravi užitek je voditi podjetje na stopnji *modrosti*. Z uspehom lahko izvedete vsako nalogo, ki jo hočete opraviti. Pripravljenost, sistemi in navdušenje že čakajo. Na stopnji *modrosti* so poročila o stroških kakovosti bolj točna kot na katerikoli prejšnji stopnji. Prihranek je običajno veliko večji kot bi pričakovali.

Modrost je stopnja, na kateri dobi podjetje priložnost uveljaviti spremembe za dolgo časa. Zaradi tega je ta stopnja morda najbolj kritična od vseh. Dajala bo rezultate vse dotlej, dokler je ne bomo jemali kot nekaj, kar nam je dano za zmeraj.

PREPRIČANJE

Prepričanje doseže stanje popolnega preprečevanja napak. Ko se kakšna napaka pojavi, jo proučijo z enako zavzeto pozornostjo kot izjemno redek primer črnih koz, ki ga odkrijejo v bolnišnici.

Podjetje na stopnji *prepričanja* boste sami spoznali, če ga boste sploh kdaj videli. Vse skupaj je združeno v enem stavku: »Mi vemo, zakaj nimamo problemov s kakovostjo.« Na stopnji *prepričanja* obravnavajo vodenje kakovosti kot absolutno nepogrešljiv del poslovnega vodenja. Na tej stopnji je sistem za preprečevanje napak tak, da se dejansko zelo malo pomembnejših problemov sploh pojavi. Stroški kakovosti so tako nizki, da so sestavljeni skoraj izključno iz režijskih stroškov delavcev iz službe za kakovost in iz stroškov za preizkusno testiranje.

Od stopnje *negotovosti* do stopnje *prepričanja* je dolga, zelo dolga pot. Toda prav v potovanju po tej cesti je čar poslovanja.

Niko Vujošević

Z Zvonetom Šerugo Po Afriki

Svetovni popotnik Zvone Šeruga je v sredo, 7. marca 1990, ob 19. uri in ob 21. uri v Veliki dvorani Cankarjevega doma pripravil predavanje z diapozitivi z naslovom »Spomini na leto dni življenja v Afriki«.

Ko sem po srečnem naključju le dobila že razprodano vstopnico za to, sedaj tako popularno predavanje našega novinarja, sem bila zelo srečna, ker si pač vsi ne moremo privoščiti nomadskega potovanja po črni celini. Dvorana je bila polna. Neštrpno smo čakali na začetek. Zvone Šeruga nas je pozdravil in s svojim enostavnim nastopom in prijetnim glasom pridobil simpatije občinstva. Uvodoma je že povedal, da ni slučajno Afrika zadnji del njegovega motorističnega potovanja. Pričakoval je tu najnapornejše potovanje, obenem je to bilo njegovo poročno potovanje z novinarko Romano, ki je pa žal, razen na diapozitivih, ni smo videli.

Ni bilo težko razumeti, da se je težko odločil, kaj bo izbral iz celotne

zakladnice spominov za enoinpolurno predavanje, ali — kot on pravi — »ponovno podoživljanje tega potovanja«. Vse ljudi pač ni moč zadovoljiti, zato se je odločil, da bo zadovoljil samega sebe. Kljub obilici materiala nas je popeljal po Afriki z več kot 630 prelepimi, umetniško posnetimi diapozitivi, in ob glasbeni spremljavi.

Zvone že štiri leta potuje po vseh celinah. Na štirih motorjih je prepotoval 150.000 km skozi 47 držav sveta, v Afriki pa je naredil 47.000 km preko 20 držav (in to v 12 mesecih!). Poti v Afriki so bila tudi brezpotja (1000 km), a ena najtežjih je bila pot, imenovana »transafrikana«, ki pelje skozi centralni tropski deževni gozd. Potovanje bilo namenjeno k ljudem in ne k ljudožercem in divjakom. S

takim odnosom do domačinov sta bila zakonca povsod lepo sprejeta, ali pa vsaj z enako radovednostjo, kot sta jo imela sama. V Afriki živi 20 % prebivalstva v mestih, 3/4 je nepismenih, 90 % jih živi brez elektrike, glavni problem celine pa je še vedno voda. To je glavno merilo preživetja. Tretjina celine je neprimerna za naselitev, kljub temu pa tudi tu živijo nomadska plemena s svojimi kozami. Afričani, tudi nepismeni, brez TV anten in drugih dobrin civilizacije, s kozjim mlekom kot osnovno hrano, znajo živeti veliko bolj srečno kot mi v našem svetu.

Na tej poti je Z. Šeruga prišel v stik tudi z mnogimi belci, misionarji, ljubitelji živali, ki živijo v Afriki že desetletja. Med njimi je tudi znan Joy Adamson, ki ga imenujejo tudi »oče levov« in je avtor romanov »Rojena v svobodi« in »Življenje v prostosti«, po katerem je bil tudi posnet film o levinji Elzi. Žal so tega plemenitega človeka ubili lovci, nedolgo po tem srečanju. Mnogi misionarji, ki bivajo v Afriki z željo »izboljšati« življenje domačinov, so prišli do sile preprostega, a modrega spoznanja, ki se glasi: »Karkoli delaš proti naravi in ni v skladu z naravo, bodo rezultati še bolj kruti!«

V prvem delu predavanja smo spoznali najbolj eksotična plemena Afrike, v drugem delu pa tisto Afriko, ki jo najmanj poznamo in imamo napačne predstave o njej. To je črna Afrika, ki vse bolj izginja v stiku s civilizacijo.

Vse to in še mnogo več nam bo posredoval Z. Šeruga v svoji knjigi, ki bo izšla po novem letu, in v nizu nadaljevanj, ki jih pripravlja za televizijo.

Kdor pa še s tem ne bo zadovoljen, naj se poda na pot sam!

Arijana Batič

Kako bo z vstopnicami po novem?

Razveseljivo je, da je zanimanje za vstopnice za različne kulturne prireditve, ki jih nabavljamo preko kulturne komisije pri sindikatu, kljub zaostreni materialni situaciji (ali pa prav zaradi nje) med našimi delavci še vedno prisotno, kar dokazujejo številna telefonska vprašanja, kako in koliko bo po novem sindikat pomagal pri financiranju vstopnic.

To problematiko smo obravnavali najprej na sestanku kulturne komisije in nato na izvršnem odboru sindikata podjetja ter se dogovorili, da bo način enak v vsaki enoti naše delovne organizacije (in ne tako, kot je veljalo doslej, ko so sindikalne enote razpolagale s članarino povsem samostojno).

Za ohranitev dosedanjega nivoja (4000 vstopnic na leto) je sindikat namenil vsoto 120.000,00 din, kar bi zadostovalo za polovično 50-odstotno participacijo, če upoštevamo 60,00 din kot povprečno ceno vstopnice. Ker pa so cene vstopnic različne (bodisi večje bodisi manjše od 60,00 din), smo sklenili da bo sofinanciranje polovično pri vstopnicah, ki stanejo 60,00 din ali pa manj kot 60,00 din, pri vstopnicah, ki bodo dražje, pa bo višina sindikalnega deleža enotno visoka 30,00 din. Še eno omejitev je treba omeniti: posameznik lahko dobi največ dve sofinancirani vstopnici: če jih želi več, jih plača po polni ceni. Da bodo lahko uporabniki teh ugodnosti samo člani sindikata (torej tisti, ki plačujejo članarino), pa je najbrž samo po sebi razumljivo.

Načelno naj bi vsaka enota letno izkoristila le toliko vstopnic letno, kolikor ima delavec oz. članov sindikata (če za primer navedemo dve skrajnosti: kadrovske sektor bi jih dobil 31, HEO pa 776). V razpravi se je izkazalo, da je to preveč toga poenostavitve, zato se je namerava kulturna komisija pri svojem delu držati samo okvirno.

J. K.

Romantični balet Giselle

Polna dvorana ljubljanske Opere. Začetek drugega dejanja. Napeta tišina. Nato se zasliši nežna glasba. Zaveze se počasi razpirajo in diham nam zastane pred lepoto. Noč. Mesec. Gozd. Jezero zadaj in na levi grob. Križ na grobu in na njem napis GISELLE.

V zasanjanih melodijah, ki valovijo v zraku, plešejo gozdne vile. Kakšna milina, kakšna nežnost v gibih! Šelestenje belih kril. Lesketanje in čar noči! V svoj ples vile ujamejo Hiloriona in ga zvabijo v jezero. Enaka usoda čaka tudi vojvodo Albrehta, ki je prišel ponoči na grob ljubljene Giselle. Šele sedaj, ko je zaradi njegove nezvestobe umrla, se zave, kako močno jo je ljubil. Prinesel ji je belih rož. Gospodarica vil Myrtha s čarobno paličico za to noč prikličje Gisellino senco. Z Albrehtom sta srečna. Plešeta najlepši ples ljubezni. Ljubezen je tako močna, da premaga moč vil. Ko se skozi jutranjo meglo začno prebijati sončni žarki, vile počasi izginejo. Giselle se z ljubeznijo v očeh poslavlja od

svojega ljubljene, ki mu je rešila življenje.

Besede so pretrde, da bi opisale vso lepoto baleta, pa tudi ne moremo z njimi pričarati romantične glasbe niti občutja. To lahko samo doživiš. Gle-daš in poslušaj.

V ljubljanski Operi je v letošnji sezoni zopet na sporedu eden najlepših romantičnih baletov Giselle. Glasbo zanj je napisal francoski skladatelj Adolph Adam že leta 1841. Balet je postal sinonim za baletno romantiko in se lahko meri z Labodjim jezerom. Balet Giselle je po zmagovalju v Parizu v hipu osvojil svet. Ljubljanski baletni ansambel je prvič plesal Giselle leta 1968, druga premiera je bila leta 1976 in tretja 1981. Letošnja nova postavitev je nad vse očarljiva in umetniško izdelana v sodelovanju z ruskim koreografom Valentinom Elizarevim. V glavni vlogi plešeta (v alternaciji) Snežna Vrhovec in Irena Pasarič, ki je za to vlogo dobila tudi letošnjo nagrado Prešernovega sklada.

Vesna Tomc

TABORIJEV MEIN KAMPF

Naslov Taborijeve igre je zastrašujoč. MEIN KAMPF je vendar tista zloglasna knjiga, ena najbolj zloglasnih v zgodovini, knjiga še bolj zloglasnega avtorja. Podnaslov »farsa« je nekoliko blažilec, a vsekakor dvo-umen. Če naslov nakazuje zgodovinsko temo, potem daje podnaslov slutiti, da bo šlo za tisto zgodovino, ki se je najprej zgodila kot tragedija, potem pa ponovila kot farsa.

George Tabori si je za snov svoje igre vzel mladega Adolfa Hitlerja iz dunajskih časov in enega njegovih ponesrečenih poskusov, da bi se vpisal na študij slikarstva. Provincialec iz Braunau ob reki Inn, zmotno prepričan o svojem umetniškem talentu, spozna blišč in bedo vleme-sta. Brez pravega družinskega zaledja, ki ga ni imel niti takrat, ko sta bila starša še živa, brez prijateljev in konstruktivnih ciljev, pod milim nebom ali v najboljšem primeru v skupinski spalnici zavetišča za reveže, zapreden v lastne fantazije in zapleten v politične debate, Adolf podleže dunajskim »čarom«. Enkrat za vselej zasvo-raži Žide, zasvo-raži delavce, ki so živeli v enaki bedi kot on sam, a so vpili po enakosti, in zasvo-raži monarhijo, ki je dovolila vse to mešanje narodov. Na Dunaju spozna učinke politične propagande in se oprime rasne torije, za katero misli, da ga edina lahko izvleče iz amorfnе mase človeškega dna. Z Dunaja res-da že leta 1913 pobegne pred pozivi naborne komisije, a svetovni nazor »granitni temelj ravnanja« (kot je to pozneje v knjigi MEIN KAMPF sam poimenoval) mu ostane za vse življenje.

Na samem odru Drame je prikazano dunajsko zavetišče za reveže, kjer se sreča nenavadna dvojica: mladi Hitler (igra ga Aleš Valič), ki se skuša vpisati na študij slikarstva, in Schlomo Herzl (igra ga Ivo Ban), nekakšen večni Žid, ki se bedno preživlja s prodajo Biblij. Avtor igre pa v svoji mnogoplastni farski združi dogodke v zapleten odnos med sovraštvom in ljubeznijo.

Vsekakor igra, vredna ogleda, ki nam ob odlični igralski zasedbi ponuja svojevrsten odrski dogodek!

Rudolf Lepen

Zaklad človeštva — knjiga

Knjiga!? Njena vsebina pisana v prozi, v verzih kot igra, strokovni priporočnik poln števk in podatkov?

Da vse to so knjige.

Poznate risano zgodbo, ki ima pripisan govor posamezne osebe, njene krike in vzdih? To je strip. Otročje! Teh ne maram.

Med počitnicami, sem bral Prešernove pesmi. Navdušen sem bil nad lepo vsebino dogodke, ki je povedan v verzih. Res mojster ta Prešeren.

Rad preberem knjigo, ki opisuje zgodovinske dogodke srednjega veka, z vitezi, kmečke upore in partizanske boje. Tone Seliškar in France Bevk sta v svojih zgodbah in povestih zanimivo opisala življenje mladih.

Od letos dalje, novo spoznanje: strokovna knjiga. Zanimivo: osnovno znanje dopolnjeno s strokovnim znanjem iz knjige, moje novo, bodoče življenje.

Pa še in še in sploh, zakaj pa pravzaprav berem? Kaj iščem v knjigi? Radoveden sem! Knjiga mi nudi znanje o neslutnih skrivnostih zgodovine, o znanosti in tehniki, o dogodkih iz vsakdanjega življenja, buri domišljijo z namišljenimi doživetji in še mnogo drugega, ker vse nam kot trajno vrednostjo s pisano besedo v prozi in poeziji opisujejo književniki-pisatelji in pesniki.

Sedaj pred kratkim smo imeli velik dogodek v Ljubljani. Knjižni sejem v Cankarjevem domu od 14. do 20. novembra. Ste si ga ogledali? Jaz sem si ga. Spektakel, v katerem je imela glavno vlogo knjiga. Koliko knjig! Številne slovenske knjižne založbe so predstavile svoje novitete. Sprehodil sem se in si marsikatero knjigo ogledal. Med vsemi pa mi je bila všeč Poletje v školjki pisatelja Vitana Mala, ki jo je izdala Tehnična založba Slovenije. Verjetno sem si knjigo izbral, ker sem videl istoimenski film. Ob koncu ogleda sem bil prepričan, da imamo Slovenci mnogo izvrstnih knjig, le seči je treba po njih. Pono-sem in vesel sem bil, da nisem zamudil ogleda 9. knjižnega sejma.

O knjigah, pisateljih in pesnikih sem si skrojil lastno misel: književnost je umetnost, ki ljudstvo bogati. Bogat je človek, ki knjigo prebere. Tisti, ki knjigo prebere ima velik zaklad besed.

Mogoče bom tudi sam kaj napisal, kar bo prebralo več ljudi.

Edvard Roglič, I.L. SŠTS

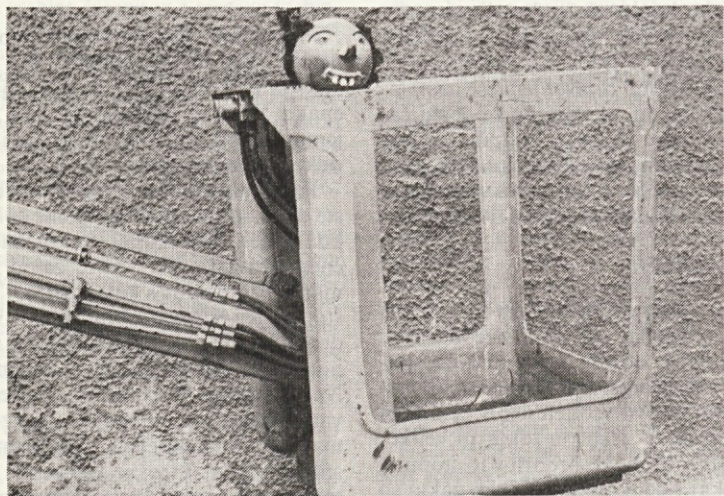
AFORIZMI

Kaj koristi zelena luč, če imaš v rokah rdeči karton?

Čas je za streznitev! Prosim — preden zapiramo!

P. Srečković

Uganka

Velik trup, majhna glava, prazen želodec — KAJ JE TO? Ne, ne gre za namerno podobnost z našim podjetjem, vsa simbolika je seveda zgolj naključna.

Hoteli smo ujeti v objektiv delček pustnega vzdušja (ki ga po tovarni letos ni bilo zaznati v kakšnem večjem obsegu, kar glede na splošno nerazpoloženje niti ni čudno), pa smo dan po pustu na stroju pred garažami naleteli na ta že okleščeni ostanek nekdanjih ljudskih šeg in navad.

Nam bo naslednje leto od vsega ostal le še — dolg nos?

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroja Ljubljana, Djakovičeva 36 izhaja enkrat mesečno v času od 20. do 30. v mesecu (občasno s posebnimi prilogami) v nakladi 5700 izvodov. Izdaja ga delavski svet delovne organizacije, ureja pa odbor za obveščanje (časopisni svet) pri delavskem svetu delovne organizacije in uredniški odbor: predsednik Vukoslav Živkovič in člani: Vjekoslav Jantol, ing. Mirko Čepuran, dipl. ing. Mira Šček, Slobodan Nikolič, ing. Silvan Štokelj, Radenka Kovačič, dipl. prav. Dubravka Krneta in odgovorni urednik Karel Gornik, glavna urednica Marijana Meglič, tehnična urednica Estera Lampič, novinar dipl. soc. Anton Škrjanec, lektorica prof. Vesna Tomc. Tel. uredništva 558-341 (h. c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana. Glasilo redno izhaja od januarja 1960, od junija 1976 pa je tudi ustrezno registrirano pri pristojnem republiškem komiteju za informiranje in je s sklepom 421 - 1/72 oproščeno prometnega davka. Poštnina plačana pri pošti 61102 Ljubljana. Naslovniki prejemaajo glasilo brezplačno.

Razpis kadrovskih štipendij in študija ob delu za šolsko leto 1990/91

Obveščamo vas, da je bil razpis kadrovskih štipendij za vso Slovenijo objavljen v časopisu Delo dne 7. 3. 1990, razpis za vpis v srednje šole in fakultete pa je izšel kot posebna priloga Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje dne 28. 2. 1990. Ker sta oba razpisa celovita informacija za bodoče učence in študente, ki končujejo osnovne oz. sredne šole, vas obveščamo, da je oboje na vpogled v KS — Službi za izobraževanje.

Razpis za štipendije vam bo v pomoč pri lažji izbiri poklica oz. vpisa v srednje in visoke šole, saj iz njega lahko preberete, katere profile poklicev podjetja najbolj potrebujejo.

V našem podjetju bomo v šolskem letu 1990/91 na novo izobraževali skupaj 408 štipendistov in zaposlenih, od tega 293 kadrovskih štipendistov in 115 delavcev za študij ob delu.

Vsem kadrovskim štipendistom, ki se bodo odločili oziroma izobraževali za deficitarne poklice (oblikovalec kovin, metalurška usmeritev vseh stopenj, fakulteta za strojništvo, elektrotehniko, ekonomijo itd.), bomo podelili poleg štipendije tudi dodatek za deficitarnost.

Za kadrovske štipendiste bomo prijave zbirali in obravnavali od 1. 6. 1990 do 30. 6. 1990 v Kadrovskem sektorju — službi za izobraževanje.

Prosimo prosilce, da se omenjenega roka držijo, ker v nasprotnem primeru štipendij ne bomo mogli podeliti pravočasno. **Kandidati** za pridobitev kadrovskih štipendij morajo **dostaviti naslednje dokumente:**

- prijavo za štipendijo na obrazcu SPN-1 (obrazec 8,40 DZS);
- kratek življenjepis;
- fotokopijo zadnjega šolskega spričevala ali potrdilo višjih oz. visokih šol o opravljenih izpitih;
- potrdilo o vpisu v šolo;

Irena Zaplotnik

RAZPIS ZA ŠTUDIJ OB DELU ZA ŠOLSKO LETO 1990/91									
Poklic - stopnja zahtevnosti	PUM	HEO	TVN	IO	NAB	VET	ZSE	SKUPAJ	OPOMBE
oblikovalec kovin — VI. stop.									
strugar		3						3	
strojni mehanik		5	2			3		10	
rezkalec		3	2					5	
vrtalec		2						2	
livar-kalupar — IV. stop.	20							20	
preoblikoval. in spajal. kovin — IV. stopnja									
konstrukcijski ključavničar		4						4	
vrtalec		3						3	
srednji program — V. stop.									
elektrotehnik-elektronik						1	1	2	
energetik		2				1	1	4	
ekonomski tehnik				1		1		2	
komercialni tehnik						2		2	
administrativni tehnik						2		2	
nadaljevalni program — V. stopnja									
obratni strojni tehnik		5		10		2	2	19	
višja izobrazba — VI. stop.									
inž. strojništva-konstrukter		3				1		4	
-tehnolog		2	1	5				8	
inž. metalurgije		5				1	1	7	
inž. elektrotehnik-elektronik							2	2	
inž. grafike							1	1	študij ob delu s pos. pogoji
ekonomist						4		4	
inž. organizacije				1				1	
visoka izobrazba — VII. stop.									
dipl. inž. strojništva-konstrukter			3					3	
tehnolog			2					2	
dipl. inž. elektroteh.-energetik			2					2	
dipl. inž. organizacije				1				1	
SKUPAJ:	25	41	5	19	14	10	1	115	

Bodica

Za posebno razpoloženje na zadnji seji delavskega sveta, ki je bila v jedilnici TVN, je poskrbela miška. Da, prav ste prebrali! Na sejo je, sicer resda nepovabljeno, prišla prava majcena miška, ki se je obnašala že dokaj udomačeno. Ves čas se je, ki je trajala približno dve uri, se je sprehajala mimo točilnega pulta gor in dol, dol in gor. Tistim, ki smo jo videli, je povzročala neprijetne občutke, še bolj neprijetno pa je to, da se v tej jedilnici, kjer imajo udomačeno miško (morda tudi več), hranijo naši delavci.

S. Mrkun

RAZPIS KADROVSKIH ŠTIPENDIJ ZA ŠOLSKO LETO 1990/91															
Poklic — stopnja zahtevnosti	PUM	HEO	ČN	TVN	IO	PPO	PTSE	INST	VET	ZSE	SIO	PROD	ES	SKUPAJ	
strugar — IV.		7	2	3	8	2								22	
rezkalec — IV.		5		2	5	4			1					17	
vrtalec — IV.		2			5	1								8	
brusilec — IV.		1			2									3	
orodjar — IV.					2									2	
strojni mehanik — IV.		8	1	2	5	3			6					25	
konstr. ključavničar — IV.		7				2								9	
varilec — IV.		9							1					10	
inšt. ogrev. in plin. naprav — IV.									3					3	
pleskar-ličar — IV.				3		2								5	
livar kalupar — IV.	30													30	
metal. modelar — IV.	10													10	
elektrikar-energetik — IV.		2			2				3					7	
kuhar — IV.										2				2	
natakar — IV.										2				2	
strojni tehnik — V.		5	2		5									12	
metalurški tehnik — V.	10				1									11	
elektrotehnik-elektronik — V.									2					2	
elektrotehnik-energetik — V.		2			2									4	
inž. strojništva konstrukc. — VI. tehnologija		11	1	1	15	3		2	1					34	
inž. elektrotehnik-elektronik — VI. energitika — VI.		2			1								1	2	
inž. metalurgije — VI.	5				1									6	
inž. kemije — tehnološka — VI.		1												1	
ekonomist — VI.		2										*1		3	
dipl. inž. stroj. konstr. tehn. - VII.		10	2	1	*12	9		4	1		1			40	
dipl. inž. elektr.-ind. elek. - VII. energitika — VII.					2	1		2						5	
		3												3	
dipl. inž. metalurgije — VII.	5				1									6	
dipl. inž. kemije-tehnološka - VII.		1												1	
dipl. ekonomist — VII.		1		1								*2	2	6	
dipl. inž. org. dela - inform. - VII.											1			1	
SKUPAJ:	60	79	8	13	68	28	0	8	18	4	2	3	2	293	

* PRODAJA — posebni pogoji (glej razpis!)

* IO — prednost višji letniki!

Markovičev program

Delavec med kladivom in nakovalom

Kot vsi prebivalci Jugoslavije sem tudi sam težko čakal na »promocijo« novega, a tokrat verjetno res zadnjega reformnega program nove vlade.

Na začetku je program doživel pravi izbruh navdušenja na eni strani, na drugi strani pa so se programu upirali v nekaterih delih sindikata, pa tudi jugoslovanski ekonomisti, ki so se zbrali v Opatiji, niso bili optimisti. Največ negotovanja je bilo seveda pri zamrznitvi OD ob tem, da je večina cen (z izjemo infrastrukturnih), ostala na politiki prostega formiranja. Največ odobravanja je doživela utrditev deviznega tečaja in obljuba, da bo v letu 1990 inflacija predvidoma 13-odstotna.

A kot vedno v Jugoslaviji smo potrošniki doživeli pravi cenovni šok že do novega leta, pa tudi januarja pravega umirjanja cen še ni bilo čuti. Da statistično stvari ne bi izgledale preveč črno, smo spremenili metodologijo določanja mesečne inflacije (ne od 20.—20. v mesecu, temveč od 1.—1. v mesecu). S tem ukrepom je Markovič prekril eksplozijo cen koncem decembra in delovnemu ljudstvu namesto realne 42 odstotne rasti cen naračunal samo 17,3 %.

Strokovnjaki iz vlade hodijo po svetu in hvalijo dosežke programa, ki, če povemo realno, resnično obstajajo, vendar pa je na drugi strani veliko vprašanj, ki nedvomno zahtevajo hitro ukrepanje. Osebnih dohodki so zamrznjeni, a te omejitve so se striktno držali samo v Hrvaški, povsod drugod pa smo se zopet »znašli« po stari jugoslovanski navadi. Kje so bili kontrolorji v SDK in vsi ostali, ki skrbijo za red in spoštovanje dogovorov? Ko smo program sprejeli, smo vsi prisegli nanj, a že drugi dan smo začeli iskati luknje, kot vedno do sedaj. S tako politiko smo prišli v skrajno nelogičen položaj. OD neke počasneje, neke hitreje naraščajo in to ob trdnem deviznem tečaju. In kaj to pomeni? To pomeni, da smo npr. v Litostroju 15. 12. 1989 izplačali povprečno 440,50 DEM, 15. 1. 1990 povprečno

471,01 DEM in 15. 2. 1990 517,06 DEM. Torej so bili od 15. 12. 1989 do 15. 2. 1990 osebni dohodki višji za 17,4 %. S tem se nam je povečala skupna moč na koncu Tržaške in Celovške, saj lahko vsak dan več kupimo v tujini, popolnoma obrnjena situacija pa je, če kupujemo doma (doma pa je inflacija krepko preskočila vsa povečanja OD). Tu cene ne upoštevajo »fiksiranega tečaja« in če naredimo primerjavo za prehrano (ki se najbolj draži), vidimo, da so se cene enormno dvignile (npr. izdelek, ki je januarja 89' veljal 100 DEM, danes stane od 140 do 200 DEM). **In zaključek: navkljub vedno manjši proizvodnji, upadanju produktivnosti, imamo zaradi nerealnega deviznega tečaja vedno večji OD, na domačem trgu pa OD vztrajno izgublja bitko s cenami.**

Kako bo v naslednjih mesecih, je seveda težko napovedati. Cene se bodo gotovo umirile, saj povprečni potrošnik ne bo preplačeval domačih izdelkov, če jih lahko kupi preko meje za 10, pa tudi za 50 % ceneje kot doma. Tudi »sproščen« uvoz iz-

delkov za široko potrošnjo nam pokaže, da so vsi uvoženi izdelki za 20—50 % dražji kot v Avstriji. V tem ne vidim nobene tržne logike. Logično bi bilo, da bi bile cene nižje ali minimalno višje kot v tujini. Zakaj so lahko naši izdelki (toaletni papir, pivo, izdelki Gorenja ...) v tujini veliko cenejši kot doma? Vse skupaj se vrti v krogu neopravičenih zaslužkov, previsokih davkov, izvoza za vsako ceno in ne nazadnje tudi prelaganje bremena razlik v cenah pri izvozu na pleča vedno bolj obubožanega delavca — potrošnika.

Pritiski na vlado pa so vse večji —od energetikov, izvoznikov, sindikatov ... Vsi hočejo večji kos kruha. Verjetno ima marsikdo prav, vsi pa gotovo ne. Kdo bo še plačeval našo neučinkovitost, brezposlenost in vsesplošno apatijo?

Tudi Ante Markovič ne bo več mahal s papirji in dokazoval, da bodo OD realno v letu 1990 padli samo za 4 % in da inflacija ne bo večja kot 13 % (že zdaj je veliko večja!). Končno bo moral priznati, da bo inflacija veliko večja in da o tem, za koliko bodo realno padli OD, v tem trenutku niti »ljubi bog« ne more dati niti približne ocene.

Milan Svetelj

Odšli v pokoj

Od leta 1953 dalje je Darinko KOLBL združeval delo in znanje v našem kolektivu in če odštejemo predhodno zaposlitev na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani, je dosegel skoraj polno delovno dobo zaposlitve v Litostroju.

V Litostroju je prišel s skupino diplomiranih strojnih inženirjev, ki se je s polno vmeno lotila načrtovanja zahtevnih izdelkov strojogradnje. Kot projektant se je izkazal že na začetku na področju dvigalogradnje. V oddelku za industrijsko opremo, ki ga je vodil, so se rodile zamisli in zametki skoraj vseh poznejših programov litostrojске strojogradnje (strojna oprema za metalurgijo, proizvodnja opeke, cementa in obdelave kovin). Po petih letih v Litostroju je že napredoval v pomočnika tehničnega direktorja in to le s svojim znanjem in umirjenim ter uglašenim nastopom, kar je prava redkost pri tehnični inteligenci. Velike zasluge ima pri osvojitvi najbolj zahtevne proizvodnje v Litostroju, to je dizelskih ladijskih motorjev, ki se je pod njegovim vodstvom začela v posebnih ekonomski enoti skupaj z viličarji. To je bilo obdobje prve večje programske reorganizacije podjetja, ki je dala vidne rezultate.

S ponovno združitvijo vseh treh ekonomskih enot v finalno proizvodnjo je tovariš Kolbl postal tehnični direktor Litostroja, ob ustanovitvi tozov pa pomočnik generalnega direktorja za tehnično koordinacijo. To funkcijo je obdržal še po reorganizaciji Litostroja v enovito podjetje s samostojnimi proizvodnimi programi.

V zadnjem času si je prizadeval pri realizaciji zahtevnih naročil hidroenergetskih objektov in veliko pridobil k njihovi realizaciji. V nastalih zaostrenih pogojih gospodarjenja je svoje velike izkušnje, predvsem pa znanje usmeril v ohranitev dobrega imena Litostroja. Le-to pa je možno predvsem v poslovanju s kvalitetnimi proizvodi, za kar gredo brez dvoma tudi njemu velike zasluge.

Z odhodom v pokoj pa nas zdaj zapušča tudi enkratni človek — strokovnjak, ki mu je prirojena inteligenca in nenehno nabiranje znanja omogočilo obvladovati celovito področje strojogradnje. Zapušča nas idejni vodja, ki je svojo vodilno vlogo odigral v dajanju idej in usmerjanju pri realizaciji, brez osebnih konfliktov in tako omogočil prenekatere današnje vidne rezultate v povečanju zmogljivosti Litostroja in njegove uveljavitve na domačem in svetovnem trgu.

Kljub vsem strokovnim in vodstvenim dosežkom pa smo tovariša Kolbla poznali tudi kot izrednega sodelavca in razumevalčega ter prijaznega moža. Ob strokovnem delu si je znal vzeti čas tudi za sproščene in prijateljske pogovore, ki jih je prepletal s pritajenim, prijaznim humorjem. Znal pa je prisluhniti tudi najbolj drobnim težavam sodelavcem in jim pomagati pa svojih najboljših močeh.

Čprav nam bo kot strokovnjak in sodelavec pri nadaljnjem delu močno manjkal, mu zaslužen pokoj privoščimo in mu želimo še mnogo lepih in prijetnih let, ki naj jih v miru preživi ob svojih konjičkih in z ljudmi, ki jih ima rad.

Za ves njegov prispevek Litostroju pa iskrena hvala!

Sodelavci in člani kolektiva Litostroj

kolektivu ter veliko prispeval k razvoju modelne mizarne in Litostroja kot celote.

Kot dober modelni mizar je leta 1974 sprejel naloge kontrolorja, kjer se je s svojo strokovnostjo in znanjem razvil v vrhunskega strokovnjaka. V tako razvejani proizvodnji se je specializiral predvsem za področja črpalk, diafragm in delov ohišij dizel motorjev.

Za njegovo delo se mu iskreno zahvaljujemo in mu želimo, da bi še dolgo užival miren pokoj.

Sodelavci iz modelne mizarne

Konec februarja je odšel v zaslužen pokoj naš sodelavec Milan VIDMAR.

V Litostroju je delal, ustvarjal in vodil skoraj 40 let. Bil je delavec in delovodja v montaži, deloval je v samoupravnih organih in družbenopolitičnih

Konec februarja je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec Avgustin GOSAR, preizkuševallec elektroopreme v montaži IO. V Litostroju je prišel junija 1962 in se zaposlil kot elektro monter.

S svojo prirojeno vztrajnostjo in doslednostjo ter znanjem je v kratkem postal skupinovodja pri montažah na zahtevnejših objektih. V zadnjih letih je svoje velike izkušnje uspešno uporabljal pri delu

Februarja letos je odšel v pokoj Franc KRAJNJK, inštruktor iz programa HEO.

V Litostroju se je leta 1955 zapo-

22. marca je odšel v pokoj naš dol-

Februarja je odšla v zaslužen pokoj naša sodelavka Zdenka KLOBASA. V kuhinji delavske restavracije je delala od leta 1959 v pokoj pa je

organizacijah in bil dolga leta direktor Zunanje storitvene enote.

Veliko je naredil in veliko smo se od njega naučili. Tudi v najtežjih trenutkih ni obupal, ampak je trmasto vztrajal in s tem velikokrat marsikaj dosegel.

S svojim delom in vodenjem je veliko prispeval na vseh področjih v Litostroju, za kar se mu iskreno zahvaljujemo. Iskreno mu želimo še veliko zdravih let v krogu svojih najdražjih.

Sodelavci dejavnosti ZSE

in nalogah preizkuševalca elektroopreme.

Svoje znanje je nesebično prenašal na sodelavce, predvsem na mlajše, veliko jih je usposobil za najzahtevnejša elektromontažna dela. V tem času je sodeloval pri montažah večine izdelkov iz programa Industrijske opreme. Tako dvigala, dizelski motorji in cementarne danes uspešno obratujejo pri nas in na tujem, kar je v veliki meri tudi njegova zasluga.

Sodelavci se Gustlno, kot smo ga navadno imenovali, iskreno zahvaljujemo za ves njegov trud in delo. Želimo mu še veliko zdravih in srečnih let v pokoju.

Sodelavci elektromontaže IO

slil kot vrtalec-rezalec. Največ del in nalog je opravljal na področju obdelave ohišij za dizel motorje. Zaradi slabšega zdravja je bil premeščen na dela in naloge inštruktorja in je ta dela opravljal do upokojitve.

Zahvaljujemo se mu za ves trud, obenem pa mu želimo še mnogo zdravih let v pokoju.

Sodelavci iz težke obdelave

goletni sodelavec Alojz TRUNKELJ, pleskar v površinski zaščiti. Sodelavci bodo pogrešali njegovo prijaznost, vestnost in veselost.

Želimo mu, da bi dolgo užival pokoj v krogu svojcev in prijateljev.

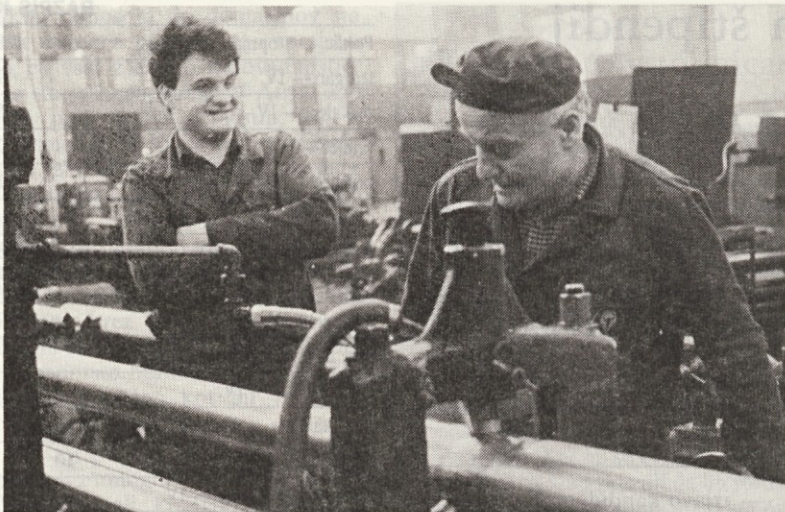
Sodelavci iz površinske zaščite

odšla kot namestnik vodje kuhinje. Bila je pridna, marljiva in vedra sodelavka — takšna kakršnih si želimo še veliko.

Zahvaljujemo se ji za vse njeno delo, potrpljenje in dobro voljo, ki jo je znala prenašati tudi na druge.

Želimo ji obilo veselja in zadovoljstva pri njenem delu doma ter predvsem veliko zdravja.

Sodelavci

Menjava generacij

Marca letos je minilo štirideset let od dneva, ko je Franc Levec prvokrat prestopil vrata Litostroja. V Litostroju je tako preživel in delal celih 40 let, od tega kar 26 let na istem stroju — na osovinski strožnici. Da pa pri tem zahtevnem in natančnem stroju po Levčevem odhodu v pokoj ne bi prihajalo do nepotrebnih zastojev, so se odločili, da bo Levca starejšega na stroju zamenjal Levec mlajši. Viktor Levec, strugar in nekdanji učenec naše šole, se pod očetovim vodstvom že dva meseca pripravlja, da ga bo čimbolj uspešno nadomestil.

Takšna družinska menjava (sin zamenja očeta na istem stroju) je, kot pravijo, edinstvena v zgodovini Litostroja, zato smo ji tudi namenili nekaj prostora v časopisu.

Društvo upokojencev naše KS

Upokojenke in upokojenci, člani Društva upokojencev KS Litostroj, smo se tudi letos zbrali na letni volilni konferenci, ki smo jo imeli 15. januarja. Pogled na zbrane je pokazal, da je precejšen del nekdanjih Litostrojčanov in Litostrojčank, v našem društvu pa je včlanjenih tudi veliko upokojencev iz drugih delovnih organizacij in ustanov, ki pa živijo na našem območju. Sedaj nas je včlanjenih 439, pred dvema letoma pa 347 ali 92 manj. Na število članstva vpliva tudi starost upokojenih.

Konferenca (ali bolj udomačeno občni zbor) je nudila priložnost za pregled dela v zadnjih dveh letih, ko je odbor vodil njegov predsednik tov. Leopold ŠOLC, dipl. ing.

Zvrstilo se je 5 poročil predsednika in članov odbora društva in njegovega nadzornega organa.

Ugotovili smo, da je bil delovni načrt našega DU v teh dveh letih mandata v precejšnjem obsegu izpolnjen.

Izvedli smo 13 izletov po Gorenjski, Notranjski, Primorski, Dolenjski, Beli krajini, Štajerski in po Koroški (naši in zamejski), skratka potepali smo se po vsej naši lepi Sloveniji. Na vseh potovanjih so nas spremljali izbrani in zanimivi sestavki našega predsednika o zgodovinskih in kulturnih posebnostih krajev in ljudi, skozi katere nas je vodila pot. Društvo je tudi finančno podprlo nekatere izlete.

Srečali smo se ob dnevu žena in ob novem letu. Srečanja so spremljali krajši kulturni programi, srečolovi, manjkalo pa ni tudi glasbe in plesa. Člani odbora so ob novem letu obiskali bolne in starejše, ki so bili obiskov in nekaj toplih besed veseli.

Povezava med odborom društva in člani je bila stalna, saj je Vera Prosen v naši KS vsak dan spremljala želje članov v okviru dejavnosti društva, tudi glede počitniškovanja v naših domovih za upokojence. Pri povezavi z društvom pomagajo še poverjeniki področij in to njihovo delovanje naj bi se v prihodnje dokazovalo s pridobitvijo čim več upokojencev v članstvo našega društva. Le društva z velikim številom aktivno sodelujočega članstva lahko nudijo podporo svoji republiški zvezi in strokovnim organom ter službam pri reševanju materialnih in drugih pogojev preživljanja. Za to vabimo v društvo vse, tudi tiste upokojene, ki so sicer vključeni v klube upokojencev v delovnih organizacijah in ustanovah, kjer so bili do upokojitve zaposleni. Klubi ne nadomeščajo članstva v društvih, ki so obenem dokaz stanovske pripadnosti.

Naši upokojenci se udeležujejo tudi v športu, in sicer v kegljanju, balinanju, šahranju in ribištvu. Poleg rekreacijskih dejavnosti in treningov za tekme so se športniki udeležili še občinskega in regijskega tekmovanja društev upokojencev, pa tudi Kosovega memoriala.

Predsednik DU Leopold Šolc se je posebej zahvalil Litostroju za novoletni sprejem in pogostitev upokojencev.

Vse dejavnosti je društvo opravilo s samoprispevki članov in društvenimi finančnimi sredstvi tako, da je ob zaključku dveletnega dela izkazalo ugoden rezultat.

Od načrtovanega še nismo uspeli:

— ustanoviti mešanega pevskega zbora (nimamo pevovodje),
— organizirati ženski krožek, za kate-

rega imamo zagotovljen prostor za delovanje,

— nismo pa tudi uspeli ugotoviti, kdo od članov je naročen na mesečno revijo VZAJEMNOST, ki jo predvsem za upokojene izdajata Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji in Zveza društev upokojencev Slovenije. Ta revija je dober informativni pripomoček vsakemu članu DU, saj so v njej sproti (mesečno) objavljene vse novice s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja (v strokovnih, enostavnih in dovolj obširnih prispevkih sodelavcev SPIZ-a). V reviji ne manjka prispevkov o obvestilih vseh vrst, o dejavnosti raznih društev upokojencev po Sloveniji, o jubilejih, o vrtičkarstvu, o ročnem delu. Tudi pravni, zdravniški in rekreacijski nasveti se najdejo v reviji. Zato bi morali biti vsi člani DU naročniki te revije!

Udeleženci zbora so s svojimi stališči in pripombami dopolnili poročila, jih komentirali in ponudili predloge. Govorili so o izletih, primerni izbiri poverjenikov, vodenju ženskega krožka, o večji udeležbi v športnem udejstvovanju, kritizirali visoko odvajanje članarine (društvu ostane le 0,25 % članarine!), o stalnem in postopnem zaostajanju pokojnin za osebnimi dohodki zaposlenih (z mnenjem, da se s sredstvi za pokojne vzporedno podpira razne investicije gospodarstva). Sklenili smo, da je treba pridobiti nove člane iz vrst upokojenih, čim več naročnikov revije Vzemnost, in izboljšati organiziranje novoletnih srečanj upokojencev v Litostroju. Določili smo letošnjo članarino, ki znaša 15 din in ki naj jo člani čimprej poravnajo v naši krajevni skupnosti med uradnimi urami.

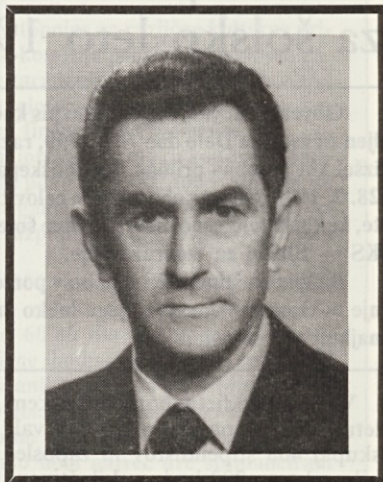
Zbor je bil zadovoljen z izvršenim delom odbora, kot je bilo povedano v razpravah o poročilih. Priznanje za uspešno delo je izrazil s potrditvijo predloga, da dosedanj odbor s predsednikom tov. Šolcem nadaljuje z delom še v naslednjem mandatu.

Pred zaključkom delovnega srečanja so bile zboru predstavljene naslednje prednostne naloge odbora:

— sklicati upokojence zaradi organizacije krožka,
— povabiti upokojence k rekreativni športni dejavnosti,
— izdelati program izletov,
— IO ZDU Ljubljana Šiška posredovati pobudo našega društva, da skliče širši posvet upokojencev glede vprašanja pokojnin in ostalega (predstavnik SPIZ, bi odgovarjal na vprašanja upokojenih).
Da bi bila z našim delovanjem obveščena tudi širša javnost in ostali upokojeni, je zbor povečal odbor DU še za referenta za tisk, ki je s tem prispevkom pričel svoje delo.

Mče

Sodelavcu v slovo

V četrtek, 15. 2. 1990, smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od našega sodelavca in prijatelja Marjana ŠAJNA. V Litostroju je prišel leta 1963. Ves čas je delal na področju risanja ter s svojim znanjem in ustvarjalnim delom veliko prispeval pri razvoju hidravličnih oblik v proizvodni hidroenergetske opreme. Z vestnim in poštenim delom je dokazal, da je bil sposoben opravljati najzahtevnejša dela. Mnogo mladih sodelavcev je prav od njega dobilo izkušnje na področju risanja.

Težave, s katerimi se je srečeval, so ga nenehno silile k razmišljanju in pridobivanju novih znanj, katera je nesebično in prijateljsko posredoval mlajšim sodelavcem.

Pogrešali ga bomo kot človeka in sodelavca.

Sodelavci iz PE HEO — brusilnica HO

Zahvala

Ob prerani izgubi mojega ljubega moža Marjana ŠAJNA se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz Litostroja za izrečena sožalja, vence in lepo zaigrani Tišini ter za spremstvo na njegovi zadnji poti.

Žena Marija in hčerka Milenca

Zahvala

Ob smrti mojega moža in očeta Franca ZORMANA se iskreno zahvaljujem vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti. Še posebej se zahvaljujem pihalnemu orkestru ter vsem, ki so prispevali za venec.

Žena Rozalija in hčerka Ivica

Zahvala

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem svojim sodelavkam in sodelavcem iz Delavske restavracije oziroma iz ZSE za vsa dolga leta prijetnega sodelovanja.

Še posebej se zahvaljujem za čudovito darilo in cvetje, ki sem ga prejela ob odhodu v pokoj.

Vsem skupaj želim še veliko prijetnih in zadovoljnih dni pri delu in v osebnem življenju.

Zdenka Klobasa

TEMELJNE NALOGE SINDIKATOV ZA OBDOBJE 1990—1994

Smeli načrti

Februarja letos je Zveza sindikatov Slovenije predstavila temeljne naloge (in cilje) svojega delovanja za obdobje 1990—1994, ki, kot je zapisano v uvodu, uresničujejo program sindikata, mednarodne dokumente o ekonomskih in socialnih pravicah delavcev ter resolucije Evropske konfederacije sindikatov. Zveza sindikatov si je za prioritete naloge v naslednjih petih letih zastavila: uresničevanje pravice do dela in svobode dela, pravično plačilo, ki zagotavlja dostojno življenje delavcu in njegovi družini, človeka vredne delovne in življenjske razmere, sodelovanje delavcev pri upravljanju, socialno varnost in višjo kakovost življenja ter pravno zaščito delavcev in sindikalnih zaupnikov.

Ti prioritetni cilji so v petletnem temeljnem planu izdelane še nekoliko bolj podrobno in konkretnije. Iz vsega je očitno zaznaven odziv na spremenjene pogoje gospodarskega, političnega in družbenega življenja, pa tudi na izrazito težaven položaj, v katerem se že nekaj časa nahaja velika večina članov sindikata oziroma delavcev nasploh. Zajete pa so tudi težave, s katerimi se sicer že srečujemo, vendar pa vse daje slutiti, da je to, čemur smo priča v tem trenutku, šele začetek, da bodo težave v kratkem dosegle obseg katastrofalnih dimenzij (stečaj, nezaposlenost...)

Nova delovna mesta in skrb za ohranitev vsakega delovnega mesta

Sem spada oblikovanje takšne razvojne politike, ki bo zagotovila približevanje polni zaposlenosti (aktivno organizirana politika odpiranja novih delovnih mest in materialna podpora države, zasebno podjetništvo na vseh področjih dela, uveljavitev različnih oblik zaposlovanja in samozaposlovanja...), ustanovitev razvojno-zaposlovalnih skladov v republiki (po potrebi tudi v občinah), davčna politika, ki bo spodbujala odpiranje novih delovnih mest.

Organiziranje trga dela

Oblikovale naj bi se borze ter ustanovile posredovalnice dela, skupnost za zaposlovanje pa naj bi se preoblikovala v strokovno specializiran zavod za posredovanje dela. Za urejanje odnosov na trgu dela naj bi se oblikoval tripartitni pogajalski svet (sindikati, delodajalci, vlada).

Realna cena dela

Sindikat zavzema stališče, da realna cena dela ne more biti le rezultat ponudbe in povpraševanja, temveč naj tudi zagotavlja reprodukcijo delovne sile. Za najenostavnejša dela naj bi bila v letošnjem letu (pri 13 % inflaciji) izhodiščna cena 600, povprečna pa najmanj 1000 DEM (v dinarski protivrednosti). Dodatki za pogoje dela so element in korekcija cene dela v kolektivnih pogodbah posameznih dejavnosti. Do leta 1994 naj bi tudi z realno ceno dela izenačili kupno moč povprečne plače slovenskega delavca s kupno močjo povprečnih plač v sosednjih evropskih državah. Delež plač v povprečni strukturi cene proizvoda naj bi do leta 1994 znašal najmanj 30 %. Regres za letni dopust naj znaša vsaj toliko, kot je povprečna plača delavca v gospodarstvu. Obveznosti iz bruto OD se morajo do leta 1992 zmanjšati najmanj za 20 %.

Presežki delavcev

Stališče sindikata je, da razrešitev presežkov delavcev ni brezposelnost. Moto sindikata je — »Presežek na enem — zaposlitev na drugem delovnem mestu!«
Delavce, sindikat in pristojne državne organe je potrebno pravočasno (najkasneje pa v treh mesecih) obvestiti o predvidenih oz. nameravanih presežkih delavcev ter pripravah ukrepov za njihovo zaposlitev. Ne glede na vzroke presežkov (tehnoški, ekonomski) imajo vsi delavci enake pravice in zaščito. Vsem preseženim delavcem mora biti zagotovljeno nadomestilo, ki znaša vsaj 80 % tarifne postavke v kolektivni pogodbi.

Cena brezposelnosti

Brezposelnost naj traja največ eno leto z ustreznim denarnim nadomestilom ter obveznostjo ponovne zaposlitve. Tudi za iskalca prve zaposlitve veljajo ista določila (brezposelnost najdlje eno leto, nadomestilo 80 % tarifne postavke). Iskalcem prve zaposlitve je treba le-to zagotoviti najkasneje v letu dni ter premek najmanj 80 % tarifne postavke v kolektivni pogodbi za pripravnike.

Cilj socialne politike je raven socialne varnosti razvite Evrope

V letošnjem letu je potrebno izdelati nacionalni program razvoja družbenih dejavnosti, že v prvi polovici leta pa socialni program za delavce brez zaposlitve

ter tiste kategorije prebivalstva, ki si iz objektivnih razlogov ne morejo zagotoviti socialne varnosti s delom. Brez sprejetja socialnih programov ne more biti odpuščanja delavcev iz podjetij in organizacij.

Postavljena je tudi zahteva oziroma naloga, da bi otroške dodatke dobili vsi otroci v Sloveniji.

Delavci-upniki v stečaju

Delavci naj bodo upniki v stečajni masi za neizplačana sredstva po kolektivni pogodbi. Delavci podjetja v stečaju imajo prednost pri zaposlitvi na novem programu oz. v novem podjetju. Začasno brezposelnim zaradi stečaja pripada nadomestilo v višini 80 % tarifne postavke v kolektivni pogodbi.

Sodelovanje delavcev pri upravljanju

Delo in rezultati dela so samostojna osnova za prilasčanje in sodelovanje pri upravljanju s podjetjem. To velja še zlasti za:

- razvoj, strukturne spremembe in odpiranje novih delovnih mest,
- dobiček,
- prezaposlovanje, preusposabljanje,
- sklepanje in prenehanje delovnega razmerja,
- določanje in odpuščanje presežnih delavcev,
- bistveno spreminjanje delovnih pogojev,
- prerazporejanje delovnega časa.

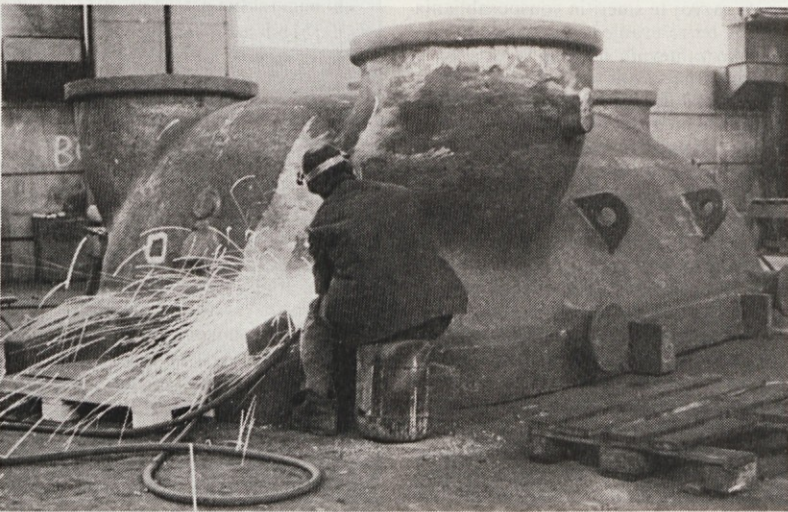
Sindikati, organizirani po funkcionalnem in teritorialnem načelu, imajo pravico zastopati interese zaposlenih. Vse kategorije zaposlenih in nezaposlenih morajo biti vključene v odločanje o svojem gmotnem in socialnem položaju v parlamentu.

Skrajševanje delovnega časa

V letošnjem letu je potrebno zakonsko urediti ter praktično preiti na 40-urni delovni teden, do leta 1994 pa je potrebno pripraviti vse pogoje za prehod na 36-urni delovni teden. Uvajanje deljenega (»evropskega«) delovnega časa je dopustno le, če bodo izpolnjeni naslednji pogoji: približevanje naših plač evropskim, prilagoditev javnih služb in prevoza na delo ter organiziranje prehrane med delom.

Pokojnine zagotavljajo gmotno in socialno varnost upokojencev

Skupnost pokojninsko-invalidskega zavarovanja je potrebno preoblikovati v pokojninski sklad ter uveljaviti podjetniški način upravljanja in gospodarjenja s sredstvi. Dopustiti je potrebno tudi možnost dopolnilnega individualnega vlaganja v sklad (višje pokojnine posamezniku, ki dopolnilno vloga) ter kolektivnega zavarovanja delavcev z vlaganjem v sklad (podjetja). Uveljaviti je potrebno tudi možnost dokupa let zavarovalne dobe za tiste kategorije prebivalcev, ki ji v preteklem obdobju pokojninsko zavarovanje ni bilo omogočeno (kmetje, obrtniki...) ter odpreti možnost zakonske ureditve pogojev za upoštevanje časa rednega študija in služenja vojaškega roka v pokojninsko dobo.

Ohišje parne turbine, ki ga PUM izdeluje za naročnika Jugoturbino. Vsaka takšna polovica je težka približno 28 ton, obratovala pa bodo v termoelektrarni Kolubara (Foto: t. š.)

Delovni in življenjski pogoji so merilo kakovosti življenja

Pod geslom »nova tehnologija — čista tehnologija« se bo sindikat zavzemal za odpravo vse umazane tehnologije v petih letih. Vzporedno s tem pa tudi za: prerazporejanje delavcev z zdravju škodljivih in nevarnih delovnih mest, uveljavljanje (s kolektivnimi pogodbami) preventivnih in medicinsko programiranih oddihov delavcev, maksimalno zdravstveno in socialno zaščito matere in otroka ter za kvaliteten letni oddih delavcev.

Do leta 1992 je potrebno tudi pripraviti pogoje za odpravo normiranega dela kot osnove za določanje višine plač (preprečevanje izčrpanja delavcev). Z realno ceno dela ter višanjem cene nadurnega in nočnega dela pa naj bi zmanjševali potrebo po takšnem delu.

Vsak delavec mora imeti stanovanje

Do leta 1994 je potrebno ustvariti pogoje, ki bodo omogočili, da bo imel vsak mladi delavec najkasneje v letu dni zagotovljeno stanovanje z najnujnejšim standardom. Do leta 1994 naj bi cena standardnega dvosobnega stanovanja znašala največ pet poprečnih letnih plač delavca. Kreditni pogoji stanovanjskih kreditov pa naj bodo taki, da jih je mogoče odplačati s tretjinsko obremenitvijo v dvajsetih letih.

Omogočiti je potrebno tudi odkup družbenih stanovanj (po realni ceni na dvajsetletno odplačilo) ter zakonsko in z drugimi ukrepi spodbuditi oddajanje zasebnih stanovanj.

Vlaganje v človeka in njegovo znanje ter usposobljenost

Usposobljenost za delo in izobrazbo je potrebno dvigniti na višjo raven. Zaposlenemu delavcu je potrebno zagotoviti strokovno in funkcionalno izobraževanje (najmanj 40 ur letno) na stroške podjetja.

Pravna varnost in zaščita delavcev ter sindikalnih aktivistov

Osnovna skrb sindikatov je pravna varnost in zaščita delavcev pred samovoljo vodilnih kadrov in delodajalcev. V tem smislu dela sindikat na novem projektu pravne zaščite, ki zagotavlja pravne nasvete, različna posredovanja, pravno pomoč, zaščito in zastopanje članov. Sindikat je zastopnik delavcev v individualnih in kolektivnih sporih ter v stečajnem postopku. Sindikalni zaupnik uživa z zakonom zagotovljeno imuniteto, ki traja dve leti po prenehanju mandata.

To so v grobem in na kratko naloge, ki jih namerava sindikat izpolniti v naslednjih petih letih. Glede na to, da so zaenkrat to le (precej privlačni) lepi nameni ter obljube, katerih smo že kar pošteno siti, se bo pri marsikomu porodil dvom v uresničljivost marsikatero izmed naštetih nalog. Dvomljivce bo še posebej zbodla izredna (vsaj za naše razmere) širokogrudnost pri zahtevah oz. obljubah, ki so povsem konkretne narave in je njihovo uresničevanje povsem preprosto ugotavljati. Prav nič težko ni obljubiti povprečne plače v višini 1000 DEM že v letošnjem letu, bojim pa se, da bo pot do uresničitve tega cilja precej težja. Dejstvo, da smo v letu 1990 že pošteno zakorakali in da trenutno slovensko povprečje znaša komaj 500 DEM ter da je naše gospodarstvo tik pred razsulum, samo še podkrepljuje takšne pomisleke.

Sicer pa ni, da bi vnaprej dvomili v zastavljene naloge in njihovo uresničitev, priporočamo pa, da jih sindikat kakorkoli že uresniči v predvidenih rokih, sicer lahko s stoodstotno gotovostjo računa na to, da bo izgubil zaupanje in podporo večine članstva.

t. š.

Letni občni zbor gasilcev

Konec februarja so v salonu naše restavracije na rednem letnem občnem zboru zbrali člani litostrojskega Industrijskega gasilskega društva, da bi pregledali svoje delovanje v letu 1989 in podelili priznanja za uspešno delo na področju gasilstva.

O delu društva v preteklem letu je poročal predsednik društv Franc Kolar, ki je opozoril na uspehe članov društva v preteklem letu in na probleme, s katerimi se je društvo pri svojem delu srečevalo. Zahvalil se je vodstvu podjetja za pomoč pri delu društva.

Zaradi težkega gospodarskega položaja ter pomanjkanja finančnih sredstev vseh ciljev, ki si jih je društvo v preteklem letu zastavilo, ni bilo mogoče realizirati. Podobno velja tudi za leto 1990.

Realizacija programa je v veliki meri odvisna od finančnih zmožnosti podjetja, ki pa zaenkrat niso najboljše.

Kot vsakič so bila tudi na letošnjem občnem zboru podeljena priznanja nekaterim članom Industrijskega gasilskega društva. Za uspešno udeležbo na občinskem tekmovanju je v imenu tekmovalne ekipe IGD prejel odlikovanje poveljnik Anton Starec, Občinsko priznanje II. stopnje, ki ga podeljuje Občinska gasilska zveza Ljubljana-Šiška, pa sta prejeli članici IGD Litostroj Marija Belopavlovič in Tončka Ban.

Podeljena pa so bila tudi priznanja za dolgoletno aktivno gasilsko delo: — za 40-letno delo je prejel priznanje Ivan Jager, za 30-letno Franc Kolar, za 10 let aktivnega dela pa je prijel priznanje kar deset članov našega Industrijskega gasilskega društva: Vinko Štuklec, Marija Belopavlovič, Božena Novak, Nada Kodran, Angelca Nemanič, Tatjana Žebavec, Tončka Ban, Marija Anžur, Snežana Zlatanovič in Anton Šepce.

Predsedniku društva Francu Kolarju pa je bila dodeljena še plaketa za 10-letno uspešno vodenje društva.

t.š.

Predsednik IGD Litostroj je poleg priznanja za 30-letno gasilsko delo prejel tudi plaketo za 10-letno uspešno vodenje društva (Foto: t. š.)

Zbor ljubiteljev planin

Člani Planinskega društva Litostroj so se 7. marca letos zbrali na 41. občnem zboru v jedilnici PPO.

Po predvidenem dnevnem redu je predsednik upravnega odbora društva Janez SOKLIČ kritično poročal o delu društva. Poudaril je stanje zadnjih let — nekakšno mrtvilo, ki je tudi botrovalo, da v letošnjem letu niso praznovali 40. jubileja obstoja društva. Vse lepo načrtovane akcije za praznovanje tega jubileja so padle v vodo. Odpadel je izlet društva na Ortler v Italijo, tudi proslave jeseni na Soriški planini ni bilo. Društvu ni uspelo organizirati niti razstave ob obletnici društva.

Janez Soklič je postavil vprašanje, ali je bilo zmanjšanje upravnega odbora na le enajst članov pravilno in ali je bil predsednik upravnega odbora sploh sposoben organizirati vse te akcije.

Na koncu poročila se je predsednik zahvalil za uspešno in neuspešno sodelovanje vsem dosedanjim članom upravnega odbora, posebno tistim, ki so nehali aktivno sodelovati v zadnjem desetletju — v času njegovega predsednikovanja, in jim zaželel še veliko zdravja in planinskih užitkov v gorah.

Za izletniški odsek, ki je v preteklem obdobju ostal brez načelnika, je podala poročilo planinska vodnica Lidija Arhar. Odsek je izvedel 15 izletov od 24 načrtovanih. Izletov se je udeležilo 165 izletnikov. Odpadel je devet izletov — zaradi slabega vremena ali slabe udeležbe. Analiza kaže, da upada število udeležencev organiziranih izletov. Ljubitelji planin se očitno vse bolj odpravljajo v gore in lastni organizaciji (družinski in prijateljski izleti).

O delu alpinističnega odseka, ki je najmanjši v Sloveniji, a zelo aktiven, je poročal načelnik Robi Držan. Opravili so 72 vzponov doma in v tujini, od tega je približno polovica vzponov z oceno VI. Omenim naj odpravo v Saharski Hoggar, obisk fantastičnih stolpov v grški Meteori, Stubainskih Dolomitov in treh Cin. Načelnik markacistov Sandi Oblak je poročal o delu odseka, ki je bil vse leto zelo delaven, saj so oskrbeli 81 km planinskih poti na Soriški planini in v okolici Polževega.

O denarnih zadevah je poročala blagajničarka Marica Šparemblek, ki je lahko predvsem ugotovila, da v blagajni nima sredstev.

V razpravi, ki je sledila poročilom, se je predvsem izpostavil problem delovanja planincev v današnjih kriznih časih in vprašanje o tem, s kakšnimi sredstvi bodo planinci razpolagali in novi večstrankarski ureditvi.

Število prisotnih na občnem zboru je zagotavljalo sklepčnost in zato je predsedujoči Jože Pečjak prebral listo kandidatov za nov 18-članski upravni odbor in 3 člane nadzornega odbora. Da bodo volitve javne, je bilo sklenjeno že na začetku zbora, in ker ni bilo dodatnih predlogov, so prisotni soglasno sprejeli predlagani upravni in nadzorni odbor.

Zataknilo pa se je pri predsedniku društva, ker staremu upravnemu odboru ni uspelo najti zamenjave za dosedanjega predsednika, ki je po desetletju opravljal njo te dolžnosti predlagal zamenjavo, kar je v danih okoliščinah smatral za edino pravilno odločitev.

Predlog predsednika delovnega predsedstva Jožeta Pečjaka, da novoizvoljeni upravni odbor na svoji prvi redni seji izvoli novega predsednika iz svojih vrst, ni bil sprejet z navdušenjem, vendar drugega izhoda ni bilo.

Ob kozarcu vina in polovici klobase so se planinci med odmorom pogovorili o svojih preteklih in bodočih načrtih, o vzponih in turah v naša in tuja gorstva.

Na koncu sta nam Robi Držan (o doživetjih v stenah Saharskega Hoggarja) in Dušan Doljak (o Nepalju in trekingu pod Anapurnami) prikazala nepozabne prizore, ki so si jih ljubitelji planin z veseljem ogledali in uspešni predavanji nagradili z gromkim aplavzom.

S. J.

Aforizmi

Se iztekajo minute tudi ti-
stim, ki bogu kradejo dneve?

Imeli smo že vse prežvečeno.
Zdaj je čas, da to še
pogoltnemo.

P. Srečkovič

Kako je v novih pogojih zastavil program IO

Ko smo se ob reorganizaciji formirali kot program Industrijska oprema, smo najprej ugotavljali, s kakšnim kadrovskim potencialom razpolagamo. Rezultat ni bil najbolj zadovoljiv. Kadrovske osiromašeni razvojni biroji so bili kaj slaba osnova za iskanje novih razvojnih možnosti. Zato smo napeli vse sile in z novimi vodstvenimi močmi in drugačnim, nam večini tujim vedenjem in ravnanjem, za marsikatero celo nesprejemljivim, se nam le zdi, da smo na dobri poti, da se izkoplamo iz težav. Ob tem pa, na žalost, nimamo občutka, da si to želijo prav vsi v Litostroju. Vsi smo v enakem nezavidljivem položaju, vendar namesto da bi drug drugemu olajšali delo, si z neustreznimi odnosi stvar že otežujemo.

PROIZVODNI PROGRAM

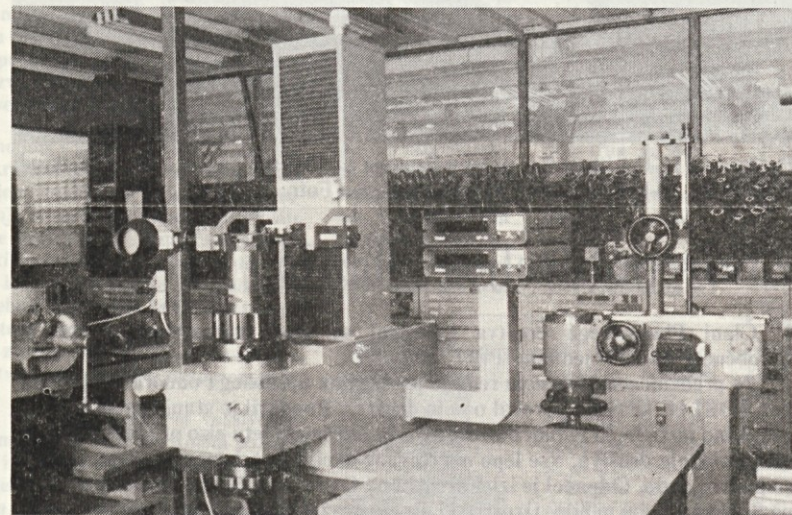
V programu Industrijska oprema se izdeluje in montira naslednja oprema:

1. **Dizelski motorji:**
 - dizelski motorji za pogon ladij,
 - pomožni motorji za vse vrste ladij.

2. **Prenosniki in gredne vezi:**
 - tipski prenosniki vseh vrst in velikosti,
 - specialni prenosniki ekstremnih moči, redukcij in multiplikatorji,
 - gredne vezi vseh vrst in velikosti,
 - strojni deli in storitve.

3. **Oprema za procesno industrijo:**
 - oprema za cementarne,
 - oprema za železarne, metalurgijo, rudarstvo in splošno kemijsko industrijo,
 - oprema za ekologijo.

4. **Dvižne transportne naprave:**
 - splošna industrijska dvigala,
 - transportne naprave za jedrske elektrarne,
 - dvigala za razsuti material z grabilci in polipi,
 - dvigala za elektrarne, železarne in preoblikovalno industrijo,
 - elektro vitli za največje dvižne višine,
 - dvigala za kontejnerske terminale in za vse vrste portalnih dvigal.

Naprava za prednastavljanje orodja LS-500

5. **Orodje:**
 - specialna orodja,
 - standardna orodja,
 - vpenjalna in rezilna orodja za NC stroje,
 - merilne naprave.

Odločitev, da se vsi ti proizvodi povežejo v en program, se je pokazala kot uspešna zato, ker so bili kadrovske in kapacitativno tudi doslej zelo povezani, ker se glede izkoriščenosti kadrovskih in proizvodnih potencialov proizvodni programi med seboj dobro dopolnjujejo.

RAZVOJ

Razvoj programa Industrijska oprema (IO) združuje razvoj in izdelavo tehnično-tehnološke dokumentacije za dvižne transportne naprave, prenosnike in gredne vezi, opremo za procesno industrijo, dizelske motorje in posebna orodja. Sestavni del razvoja IO sta še biro operative tehnologije in projektna skupina elektroopreme, ki izdelke industrijske opreme opremlja s potrebno elektroopremo za krmljenje in vodenje strojev in naprav.

Pri oblikovanju razvoja IO je bila ena prvih nalog organizacijsko in prostorsko združiti projektante, konstruktorje in tehnologe obdelave ter montaže, ki delajo na razvoju istega sistema. V posameznem biroju se na ta način tehnično-tehnološko dokumentacija v celoti izdelava in preda planu razvoja v nadaljnjo uporabo. Tako optimalno izkoristimo tehnično-tehnološko znanje, ki ga imamo, in se lahko osredotočimo na posamezne tehnične probleme in kvalitetno ter ekonomično izkoristimo tehnološko opremo.

Od zasnove izdelka pri sami ponudbi do razdelave projekta in konstrukcije sodelujejo projektant, konstruktor in tehnolog skupaj, da izdelek poleg vseh potrebnih tehničnih prvin glede funkcio-

nalnosti vsebuje tudi optimalne tehnološke parametre glede uporabe standardnega in posebnega orodja ter obdelovalnosti in montaže. Dokumentacija do predaje ostaja v razvojnih birojih, na njej se ves čas do predaje produktivno dela. Podatki, potrebni za tehnološko izdelavo izdelka, pa se zbirajo v biroju, ne pa na tako imenovani »krožni poti«. Tehnično-tehnološka dokumentacija se izdeluje po veljavnih predpisih o proizvodnji dokumentacije. Povečana je odgovornost in delo tehnološkega kadra posameznih izdelkov, ki morajo delo med posameznimi razvojnimi biroji usklajevati in zagotoviti, da ima dokumentacija vso potrebno tehnologijo.

Težišče razvoja je izdelava takih projektov in konstrukcij posameznih naprav, ki bodo optimalno zadovoljile zahteve po funkcionalnosti ali istočasni čimmanjši porabi materiala in energije pri njihovi izdelavi, kar z drugimi besedami pomeni, da mora biti vsak izdelek projektiran tako, da bo na eni strani zadovoljil vsem zahtevam svojega namena, po drugi strani pa bi bila za njegovo izdelavo uporabljena najekonomičnejša mehanska in termična obdelava ter montaža. Razvoj moramo usmeriti k nadaljnji specializaciji posameznih naprav in opreme, in to v smeri širine izbora in standardizacije. Na področju **dvižnih transportnih naprav** bomo prešli na izde-

lavo izdelkov velikih gabaritov ali visokih zahtev po funkcionalnosti. Pri krmljenju in regulaciji funkcij dvižnih transportnih naprav je potrebno vgrajevati in nenehno izpolnjevati elektronsko opremo.

Razvoj na področju **prenosnikov** teče na dveh področjih, in to na področju dimenzioniranja, z uporabo zadnjih dosežkov na tem področju, in z uporabo vgrajene računalniške opreme, ter na področju tehnologije izdelave, posebno termične obdelave ozobij, kvalitete ozobij in kontrole kvalitete ozobij.

Oprema za **procesno industrijo**, ki se je razvila iz gradnje opreme za cementarne, se prilagaja novim razmeram in zahtevam tržišča, posebno na področju ekologije.

Dizelski motorji se izdelujejo po dokumentaciji licenčnega partnerja. Na tem področju teži razvoj v smeri kvalitetne opreme motorjev glede na njihovo vgradnjo in izpolnjevanje tehnologije izdelave in montaže.

Razvoj **posebnega orodja**, ki z njim oskrbujemo celo podjetje, teče v smeri konstruiranja raznih merilnih naprav, ki niso čisto tipizirani tržni proizvod. Trenutno teče razvoj na področju prednastavnih naprav rezilnega orodja in razvoj na področju merilnih naprav, ki služijo za kontrolo, merjenje in v bodoče zarisovanje večjih obdelovancev zahtevnih oblik.

Biro operative tehnologije in njegov razvoj delata v glavnem na področju tehnološke opreme — programi za NC stroje in uvajanje novih dosežkov na področju obdelovalnosti.

Razvoj programa IO in tudi razvoji ostalih programov v podjetju ne bo napredoval brez hitre izpolnitve strokovno tehničnega kadra na tem področju, ki je dneva v dan siromašnejši, prav tako pa brez dopolnitve tehnološke in računalniške opreme, ki jo za svojo izdelavo potrebujejo posamezni proizvodi.

EKONOMIKA

Ekonomika kot popolnoma nova organizacijska tvorba v programu IO združuje dve področji:

- plan in analize,
- kalkulacijo.

Ekonomiko programa tvorijo zaposleni iz različnih prejšnjih tozdov (PRODAJA, IRRP, OB), ki pa se zaradi prostorske ločenosti dolgo časa niso med seboj povezali in uskladjali. Ta problem je delno pereč še danes. Začete in načrtovane preselitve so ostale na pol poti, kar močno vpliva na delo ne samo v ekonomiki programa, ampak v vsem podjetju.

Namen vključitve področja ekonomike v programe je predvsem spremljanje materialnih in drugih direktnih stroškov, izračunavanje lastne cene in ugotavljanje donosnosti programa samega. Uvedli smo kvalitetno in ažurno spremljanje fakturirane realizacije in fakturiranih prilivov v sodelovanju s Prodajo, s katero si izmenjujemo dnevne informacije. Trenutno veliko delamo na obvladovanju odlivov, za kar je potrebno še tesnejše sodelovanje z nabavo, postavljeno na čisto novih temeljih.

PROIZVODNJA

Tvorita jo Obdelava in Montaža, ki sta samostojna obrata s svojim vodstvom in organizacijsko strukturo. V okviru izdelave proizvodov sta neločljivo povezani in le kot celota predstavljata uspešno fazo procesa.

Obdelava

V proizvodnji Obdelave se izvajajo razne vrste strojne, toplotne in delno tudi ročne obdelave. Kot specifičnost te proizvodnje je izdelava posebnega orodja in vzdrževanje ter oskrba z orodji, hladilnimi sredstvi, čiščenje in drugo. V Obdelavi kot celoti je v povprečju zaposlenih nekaj manj kot 300 delavcev.

Po strukturi je obdelava sestavljena iz petih obratov:

- srednja obdelava in ozobljenje,
- lahka obdelava,
- orodjarna,
- toplotna obdelava,
- vzdrževanje in oskrba z orodjem.

V obratu **Srednje obdelave in ozobljenja** se izvajajo tehnološke operacije zunanjege, notranjega in stožčastega ozobljenja ter brušenje zobnikov najkvalitetnejših razredov.

Tu se izvajajo še karusel struženje, rezkanje, zunanje brušenje, obdelava na CNC centrih ter skobljanje.

Glavna dejavnost obrata je vsekakor ozobljenje in brušenje zobnikov. S tema dvema operacijama industrijska oprema pokriva praktično vse potrebe podjetja, razen manjšega dela v TVN.

Obrat **Lahke obdelave** združuje delovna področja klasičnega vodoravnega struženja in rezkanja, CNC struženja in rezkanja ter vrtanja. V strukturi dela, ki se opravlja v tem obratu, še vedno prevladuje klasično odrezavanje.

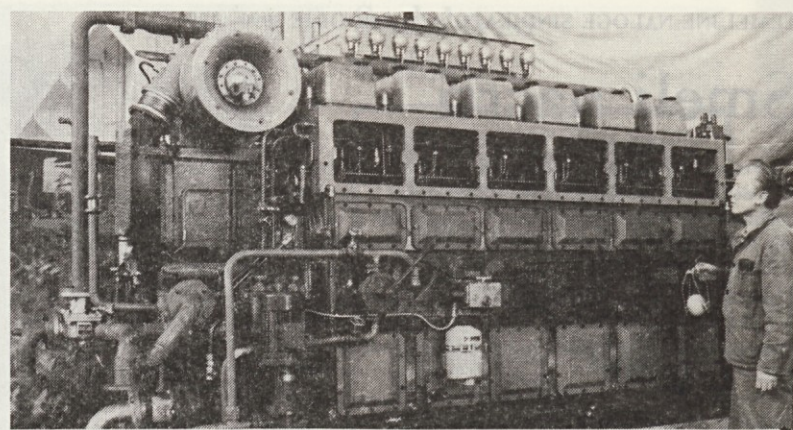
Računalniško vodena obdelava, ki smo jo že pred petimi leti osvojili, je sicer prisotna na področjih struženja in rezkanja, vendar je število enot premajhno, da bi lahko govorili o bistvenem napredku na področju avtomatizacije proizvodnje. Kljub temu pa predstavlja solidno osnovo za razvoj te smeri in sousposabljanja kadrov ter reševanje geometrijsko in tehnološko zahtevnih obdelav.

Orodjarna s svojo dejavnostjo pokriva vse potrebe po specialnem in delno tudi standardnem orodju v podjetju. Glede na proste kapacitete orodjarna občasno sprejema v delo tudi elemente oz. operacije, ki so sestavni del osnovne proizvodnje.

V zadnjem času se orodjarna uveljavlja tudi z lastno eksterno realizacijo. Le-ta se kaže predvsem v izdelavi vpenjalnih orodij za NC stroje, v izdelavi prednastavnih naprav ter drugih podobnih priprav.

Tehnološke možnosti orodjarne so razmeroma zastarele in potrebne korenite prenovne. Glede na to, da je potrebna celotnemu podjetju in da vsa ta leta do sedaj praktično vanjo nismo nič vlagali, je skrajni čas, da na tem področju nekaj naredimo. Le dobro in kvalitetno orodje bo dalo tudi kvalitetne proizvode.

V obratu **Toplotne obdelave** potekajo tehnološke operacije plinskega cementiranja, klasičnega in induktivnega kalje-

Diezel motor 6 T 23 LU-2 za pogon ladij za naročnika iz Sovjetske zveze

nja ter druge vmesne in pomočne toplotne obdelave.

Področji plinske cementacije in induktivno kaljenje z visoko frekvenco se izvajata za potrebe celotnega podjetja. Na tem področju je trenutno v teku investicija za razširitev cementiranja in poboljšanja. Investicija bo zaključena v začetku maja in bo bistveno pripomogla k razširitvi ozkega grla tovrstne proizvodnje. Potrebe po tej obdelavi se niso povečale le v našem podjetju, ampak na splošno v strojegradnji.

Obrat za **Vzdrževanje in oskrbo z orodjem** je svojem bistvu neproizvodna dejavnost, vendar neobhodno potrebna

proizvodnji. Na tem področju poteka ostrenje in vzdrževanje rezilnega orodja ter popravila in nastavljanje merilnega orodja. Enak pomen ima vzdrževanje in vodenje skladišč standardnega in specialnega orodja. Ti dve dejavnosti se v okviru dela tega obrata štejeta kot primarni. Ostrenje orodja se izvaja za potrebe vseh programov v podjetju, vzdrževanju skladišč pa predvsem za potrebe IO, CN in HEO ter delno tudi za PUM, VET in SERVIS.

Poleg navedenih opravil ta obrat skrbi tudi za hladilna sredstva, čiščenje proizvodnih prostorov, varnostno higienske potrebe programa in za garderobe.

(Nadaljevanje v naslednji št.)

Neizpeta tema — malica

Proti koncu minulega leta je vodstvo za realizacijo plana predlagalo okoli štideset ukrepov. Eden izmed njih je tudi ureditev malice, in sicer je v IV. poglavju — naloge za izboljšanje poslovnega reda — zapisano pod prvo točko naslednje:

Delitev toplega obroka se mora spremeniti tako, da se uvede postopek naročanja oz. prijavljanja za malico predhodnega dne z oddajo bona in prejemom datirane listka z barvo delilnega mesta. Pri tem se mora čas delitve malice omejiti na točno določen čas toplega obroka. Nosilec: ZSE in enote.

Pa si sedaj pobliže ogledimo, kaj od navedenega ukrepa je bilo uresničeno. Uresničen je prvi del, zadnji del besedila, ki govori o omejitvi malice na točno določen čas toplega obroka, pa žal ne.

Ker imamo »urejeno družbeno prehrano«, se večina Litostrojčanov hrani po jedilnicah z obroki, ki nam jih priskrbi ZSE. Tu pa se začnejo problemi. Toplih obrokov z uvedbo postopka naročanja sedaj resda ne zmanjka, ali vsaj smelo jih ne bi. Vrste so, ali pa jih tudi ni, odvisno od jedilnika. Toda povsem drugače pa je, če hoče človek priti do hladnega obroka. Najprej te mine tek, ko zagleda vrsto, v kateri v povprečju stojiš tudi po 20 minut. Ko pa po vsem potrpežljivem čakanju prideš na vrsto, ugotoviš, da razen sendvičev (včasih še teh zmanjka) in še kakšne konzerve, nimaš izbire. Pa naj mi odgovorni tovariši iz ZSE ne rečejo zopet, da si prizadevajo, da imamo vsaj sendviče, ko jim pa vendar Litostroj ne plačuje malico. Sliši se, kot da je ZSE neka tretja oseba, ne pa del Litostroja. Po obnašanju že mogoče, organizacijsko pa ne. Verjamem v prizadevnost ZSE-ejcev, da si na osnovi dobrih dosedanjih poslovnih odnosov pri dobaviteljih prizadevajo nabaviti ustrezne količine prehrabnih artiklov. Toda to še vedno ne opravičuje dejstva, da hladnih malic zmanjka. Saj vendar zna kdo predvideti, da je v primeru manjšega povpraševanja po toplih obrokih zato večje po hladnih. Torej vsak, organizacijsko ne posebno več, bi v takih primerih poskrbel tudi za hitrejšo delitev malice. S tem bi uresničili tudi zadnji del v uvodu citiranega ukrepa. Torej namesto ene osebe naj bi na delilnih mestih bile dve ali več. Preprosto mar ne, pa tudi izvedljivo, če se le pokaže dovolj dobre volje in iznajdljivosti!

Ob koncu prispevka moram zapisati, da kritike niso le sad mojega razmišljanja, ampak jih vsak lahko sliši, če se le postavi v vrste. In če mi kdo iz ZSE ne verjame, potem naj se nam pridruži v vrsti čakajočih za malico, o kateri bi si tuj človek mislil, da jo gotovo delijo zastonj.

S. Mrkun

Bodice

INVENTIVNI PREDLOG:
SKRAJŠAJMO DELOVNI ČAS!

Nastopil je najlepši in najbolj primeren trenutek za skrajšanje našega delovnega časa. Ugotavljanje, da imamo dela premalo, da se delavci dolgočasijo in postopajo naokoli ter da nas je nasploh preveč, je več kot odlična osnova za inteligentno potezo — skrajšanje povsem abotno določenega osem in pol ure trajajočega delovnega dne.

Če bi svoj delovni dan zmanjšali samo za pol ure, bi to v mesecu dni za 4000 zaposlenih zneslo kar 2000 delovnih ur manj, to pa, kot kaže enostaven račun, predstavlja mesečno kvoto ur enajstih delavcev. Če pustimo vendar čudno in sporno tezo, da bi nas bilo kar naenkrat, brez kakšnih bolečih posegov za 11 premalo, bi nam takšna poteza prinesla marsikaj dobrega. Zmanjšali bi se stroški, vsi skupaj bi bili malo bolj zasedeni z delom, povečala bi se povprečna produktivnost delavca na uro... Predvsem pa bi tak ukrep naletel na čudovit odziv in bi žel pohvale med večino Litostrojčanov, pa še utrdil bi naše zaupanje v modrost vodstva Litostroja.

STROGA KADROVSKA POLITIKA — ZMANJŠANJE BOLNIŠKEGA STALEŽA

Preizkušena metoda zatiranja pretiranega zlorabljanja bolniškega staleža je strogo selektivna kadrovska politika. To v našem primeru ne pomeni selektivnosti pri zaposlovanju novih delavcev, saj za zaposlovanje v Litostroju že tako ni pretiranega navdušenja, temveč selektivnost pri izbiri članov socialne komisije za obiskovanje bolnikov na domu. Ti, kot je znano, počastijo bolnike s svojim obiskom in s simboličnim darilom. To naj bi bolnikom dvignilo moralo, dalo novih življenjskih moči ter vzbudilo željo po čimprejšnji vrnitvi v krog svojih sodelavcev. Izkušnje pa so v zadnjem času dokazale, da lahko s pravo izbiro obiskovalcev na domu uspešno krotimo naraščanje jemanja bolniškega staleža med Litostrojčani. Metoda je enostavna. Za vodjo socialne komisije je potrebno samo postaviti nekoga, katerega večina pod nikakršnimi pogoji ne bi želela videti v svoji hiši, in število bolniških ur se bo mimogrede zmanjšalo na polovico. Tako vsaj zatrjujejo v enem izmed naših programov.

t.š.